

Харківський національний університет імені В.Н.Каразіна

Економічний факультет
Кафедра економіки та менеджменту

Кваліфікаційна робота магістра
на тему: «МЕХАНІЗМ ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ
ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ»

Виконав: студент 2 курсу,
групи ЕН-61
Спеціальності 073 «Менеджмент»
Освітньо-професійної програми
«Менеджмент організацій»
Артем ДУДАРЄВ

Керівник наукової роботи:
доктор економічних наук, професор
Ганна ДОРОШЕНКО

Рецензент: кандидат економічних
наук, доцент, проректор з науково-
дослідної роботи ХГУ "НУА"
Ольга ІВАНОВА

Харків – 2024

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Харківський національний університет імені В.Н. Каразіна

Факультет _____ економічний _____
Кафедра _____ економіки та менеджменту _____
Освітньо-кваліфікаційний рівень другий (магістерський) _____
Спеціальність _____ 073 «Менеджмент» _____
Освітньо-професійна програма «Менеджмент організацій» _____

ЗАТВЕРДЖУЮ

Завідувач кафедри

Ганна ДОРОШЕНКО

(підпис)

«09» грудня 2024 року

З А В Д А Н Н Я
НА КВАЛІФІКАЦІЙНУ РОБОТУ МАГІСТРА
ДУДАРЄВА АРТЕМА ЮРІЙОВИЧА

(прізвище, ім'я, по батькові)

1. Тема роботи «Механізм підвищення ефективності інноваційної діяльності підприємств»

керівник роботи Дорошенко Ганна Олександрівна, д.е.н., професор

(прізвище, ім'я, по батькові, науковий ступінь, вчене звання)

затверджені наказом вищого навчального закладу від 15.10.2024 року № 2101-5/3369

2. Строк подання студентом роботи «07» грудня 2024 року

1. 3. Перелік питань, які потрібно розробити: Уточнити сутність категорій «інвестиції», «інвестиційна діяльність» та конкретизувати поняття «ефективність інвестиційної діяльності» з урахуванням системно-відтворювального підходу з доповненням класифікаційних ознак видів інвестиційної діяльності; проаналізувати діяльність та виклики, що постають перед об'єктом дослідження; запропонувати механізм підвищення ефективності інвестиційної діяльності підприємств громадського харчування з урахуванням сучасних трендів розвитку галузі та процесів цифровізації; вдосконалити методику оцінки ефективності інвестиційної діяльності підприємств ресторанного бізнесу.

4. План роботи

№ з/п	Назва етапів роботи
1	Розробка та узгодження змісту кваліфікаційної роботи магістра, ознайомлення з літературними джерелами за темою.
2	Робота над теоретичним розділом: дослідження теоретичних аспектів ефективності інвестиційної діяльності підприємств громадського харчування
3	Доопрацювання першого розділу згідно з рекомендаціями наукового керівника. Написання другого розділу кваліфікаційної роботи: Фінансово-економічна діагностика показників діяльності та аналіз інвестиційної діяльності «A'KAFA GROUP»
4	Доопрацювання другого розділу згідно з рекомендаціями наукового керівника. Підготовка третього розділу кваліфікаційної роботи: Напрями вдосконалення політики управління інвестиційною діяльністю підприємства.
5	Доопрацювання третього розділу згідно з рекомендаціями наукового керівника. Написання вступу, висновків кваліфікаційної роботи магістра; оформлення списку використаних джерел.
7	Доопрацювання кваліфікаційної роботи згідно з рекомендаціями наукового керівника, подання до рецензування.
8	Подання роботи на кафедру

5. Дата видачі завдання «03» червня 2024 р.

Здобувач вищої освіти

(підпис)

Артем ДУДАРЄВ

Керівник роботи

(підпис)

Ганна ДОРОШЕНКО

Гарант освітньої програми

(підпис)

Ганна ДОРОШЕНКО

ЗМІСТ

ВСТУП.....	5
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ЕФЕКТИВНОСТІ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ ГРОМАДСЬКОГО ХАРЧУВАННЯ	8
1.1. Теоретичні підходи до визначення сутності інвестицій	8
1.2. Інвестиційна діяльність як основа розвитку підприємства	15
1.3. Місце галузі громадського харчування у забезпеченні соціально-економічного розвитку України	26
РОЗДІЛ 2. ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНА ДІАГНОСТИКА ПОКАЗНИКІВ ДІЯЛЬНОСТІ ТА АНАЛІЗ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ «А'КАФА GROUP»	35
2.1. Загальна економічно-фінансова характеристика діяльності «А'КАФА GROUP»	35
2.2. Аналіз ліквідності та ефективності діяльності «А'КАФА GROUP».....	42
2.3. Аналіз підходів до оцінки ефективності інвестиційної діяльності підприємства	48
РОЗДІЛ 3. НАПРЯМИ ВДОСКОНАДЕННЯ ПОЛІТИКИ УПРАВЛІННЯ ІНВЕСТИЦІЙНОЮ ДІЯЛЬНІСТЮ ПІДПРИЄМСТВА	54
3.1. Обґрунтування доцільності реалізації інвестиційного проєкту «А'КАФА Group»	54
3.2. Використання проєктного підходу для підвищення ефективності інвестиційної діяльності.....	64
ВИСНОВКИ	71
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	74
ДОДАТКИ	

ВСТУП

Актуальність розгляду інвестиційної діяльності у сучасних умовах зумовлена надзвичайними викликами, пов'язаними з війною, необхідністю відтворення зруйнованого господарства, постійною мінливістю умов зовнішнього та внутрішнього середовища, необхідністю оперативної адаптації до них підприємств, складністю процесу здійснення інвестиційної діяльності та його комплексним впливом на економіку. Інвестиційна діяльність для будь-яких підприємств стає інструментом їхнього середньострокового та довгострокового розвитку, пов'язаного з модернізаційними перетвореннями та отриманням не тільки економічних, а й соціальних ефектів.

Оскільки підприємства громадського харчування розглядаються як фактор продовольчої безпеки та соціального розвитку економіки, їх становлення, стимулювання господарської активності закладаються в основу багатьох соціально значущих завдань держави. Разом із тим, перед керівниками (ініціаторами) інвестиційних проєктів ставиться задача пошуку рішень проблем, що пов'язаних із нерозвиненістю практико-орієнтованих механізмів інвестиційної діяльності. Внутрішньо-організаційний розвиток, що ґрунтується на результативній інвестиційній діяльності, стимулює інноваційну активність, сприяє просуванню нових концепцій функціонування підприємств галузі громадського харчування. Нові можливості її комплексного розвитку актуалізують завдання вдосконалення механізму підвищення ефективності інвестиційної діяльності, з урахуванням перспектив адаптації до умов нової економічної реальності та сучасних інструментів, що сприяють приросту ефективності, як самої інвестиційної діяльності, так і діяльності підприємств громадського харчування в цілому.

Теоретичні основи інвестиційної діяльності знайшли свій відбиток у працях зарубіжних учених класиків економічної теорії: Дж.М.Кейнса, П. Самуельсона, П.Массе, З. Фішера, Л.Дж. Гітмана, М.Д. Джонка та ін. Питання формування механізму підвищення ефективності інвестиційної діяльності підприємств

найповніше розглядали такі автори, як Гончарова Л.О., Бобиль В.В., Гненний О. М., Пивоварова Г.Б., Корецька Н.І., Фещук А., Томша Х. та інші. Окремі елементи системи оцінки інвестиційного механізму підприємств сфери послуг відображено у працях Виноградного В.І., Якимець Б.Я., Тарасенко А.С. та ін.

Разом з тим, проблеми комплексної оцінки та формування механізму підвищення ефективності інвестиційної діяльності залишаються в даний час дискусійними та вимагають подальшого опрацювання виходячи з розвитку сучасних наукових знань та галузевих особливостей функціонування. Зберігається значення дослідження актуальних проблем, пов'язаних із сучасною динамікою структурних галузевих процесів, що впливають на характер інвестиційної діяльності підприємств громадського харчування, а також механізму підвищення ефективності інвестиційної діяльності з урахуванням закономірностей, особливостей та тенденцій розвитку громадського харчування, що визначило мету, завдання та структуру кваліфікаційної роботи магістра.

Метою кваліфікаційного дослідження є розробка рекомендацій щодо вдосконалення механізму підвищення ефективності інвестиційної діяльності підприємств громадського харчування.

Відповідно до поставленої мети, у кваліфікаційній роботі було поставлено такі задачі:

2. Уточнити сутність категорій «інвестиції», «інвестиційна діяльність» та конкретизувати поняття «ефективність інвестиційної діяльності» з урахуванням системно-відтворювального підходу з доповненням класифікаційних ознак видів інвестиційної діяльності.

3. Проаналізувати діяльність та виклики, що постають перед об'єктом дослідження

4. Запропонувати механізм підвищення ефективності інвестиційної діяльності підприємств громадського харчування з урахуванням сучасних трендів розвитку галузі та процесів цифровізації.

5. Вдосконалити методику оцінки ефективності інвестиційної діяльності підприємств ресторанного бізнесу.

Об'єкт дослідження – «A'KAFA Group» (назву змінено) – українська мережева компанія, що працює у сфері ресторанного бізнесу в Україні.

Предмет дослідження – сукупність організаційно-економічних відносин, що виникають у процесі інвестиційної діяльності підприємства.

Теоретичну основу дослідження формують фундаментальні положення класичної, неокласичної та сучасної теорії інвестицій, концепція прискореного накопичення капіталу, а також роботи вітчизняних та зарубіжних вчених у галузі вивчення економіки сфери послуг, у тому числі проблем підвищення ефективності інвестиційної діяльності. Методологічну базу дослідження складають системно-відтворювальний, комплексний, ринковий, ризико-орієнтований, проєктний та інші підходи до вирішення завдань формування та розвитку механізму підвищення ефективності інвестиційної діяльності підприємств громадського харчування. У ході дослідження застосовувалися як теоретичні методи дослідження (аналіз та синтез, узагальнення, абстрагування, дедукція та індукція, порівняння та ін.), так і методи системного, структурно-логічного, кореляційно-регресійного аналізу, математичної статистики та інші. Інформаційна база дослідження сформована нормативно-правовими документами та офіційними матеріалами різного рівня, що регламентують інвестиційну діяльність в Україні, звітними даними «A'KAFA Group», матеріалами наукових періодичних видань, а також даними власних досліджень автора.

Деякі положення та результати дослідження були представлені та обговорювалися на VII Всеукраїнській науково-практичній конференції «Бухгалтерський облік, контроль та аналіз в умовах інституційних змін».

Дослідження структуровано за класичною схемою: вступ, три розділи, висновки, список літератури з 76 джерел та додатків. Основний текст кваліфікаційної роботи викладено на 73 сторінках, містить 12 таблиць та 11 рисунків.

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ЕФЕКТИВНОСТІ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ ГРОМАДСЬКОГО ХАРЧУВАННЯ

1.1. Теоретичні підходи до визначення сутності інвестицій

На сучасному етапі питання визначення сутності категорій інвестицій, інвестиційної діяльності та ефективності інвестиційної діяльності залишаються невизначеними та дискусійними у працях як вітчизняних, так і зарубіжних економістів. В економічній літературі спостерігається динамізм та відсутність єдиних теоретичних підходів до визначення даних категорій та розкриття їх сутності, що викликає необхідність проведення досліджень у цій сфері наукових інтересів. На найбільшу увагу заслуговують два теоретичні підходи до формування методологічних підходів визначення економічної сутності інвестицій, що представлені у таблиці 1.1.

Таблиця 1.1 - Теоретичні підходи до визначення сутності інвестицій

Аспекти явища «інвестиції»	Підходи				
	економічний	фінансовий	соціальний (споживчий)	затратний	ресурсний
1. Витрати	Вкладення капіталу	Вкладення активів, коштів	Відмова від сьогодишнього споживання благ	Видатки на основний і оборотний капітал	Фінансові ресурси для відтворення основних засобів
2. Результати	Збільшення капіталу	Отримання доходу	Більш повне задоволення потреб у майбутньому		

Джерело: узагальнено автором за [34]

В економічній літературі існує велика кількість різноманітних точок зору до визначення категорії «інвестиції», представлені різними провідними економістами у своїх наукових дослідженнях. У сучасній зарубіжній науці інвестиції мають загальну ознаку - зв'язок інвестицій з прибутком, тобто

досягнення цілей та завдань інвесторів (табл. 1.2). У методології Європи та Америки інвестиції розглядаються як капітальні вкладення, зроблені з метою розширення доходу.

Таблиця 1.2 - Найбільш розповсюджені визначення поняття «інвестиції»

Автор	Визначення поняття
І. А. Бланк	Інвестиції – вкладення капіталу в грошовій, матеріальній і нематеріальній формах в об'єкти підприємницької діяльності з метою одержання поточного доходу або забезпечення зростання його вартості в майбутньому періоді.
Дж. Кейнс	Інвестиції – це «...приріст цінності капітального майна в результаті господарської діяльності даного періоду,... та частина доходу за даний період, яка не була використана для споживання»; «...купівля окремою особою або корпорацією якого-небудь майна, старого або нового, будинку або машини, цінних паперів на фондовій біржі і т. д.».
К. Макконнелл і С. Брю	Інвестиції – це витрати на будівництво нових заводів, на верстати і обладнання з тривалим терміном служби і т. д.
П. Самуельсон	Інвестиції (або капіталовкладення) – це приріст запасу капіталу країни, тобто будівель і споруд, машин і обладнання, а також товарно-матеріальних запасів протягом року. Здійснення інвестицій пов'язане з відмовою від поточного споживання заради збільшення майбутнього споживання.
Ф. У. Шарп, Р. Дж. Алексан- дер і Дж. В. Бейлі	В найбільш широкому розумінні слово «інвестувати» означає: «розлучитися з грошима сьогодні, щоб одержати більшу їх суму в майбутньому». Віддавати гроші доводиться зараз і в певній кількості. Винагорода надходить пізніше, якщо надходить взагалі, і його величина заздалегідь невідома.
Л. Дж. Гитман і М. Д. Джонк	Інвестиції – це будь-який інструмент, в який можна помістити гроші, розраховуючи зберегти або примножити їх вартість, та/або забезпечити позитивну величину доходу
Дж. Доунс, Дж. Е. Гудман	Інвестиції – це використання капіталу з метою отримання додаткових коштів або шляхом вкладення в привабливі інвестиційні проекти (прибуткові підприємства), або за допомогою участі в ризикованому (венчурне) проекті, направленому на отримання прибутку.
З. Боді, А. Кейн і А. Дж. Маркус	Інвестиції – це витрачання в сьогоднішні грошових або інших коштів в очікуванні одержання майбутніх вигод.

Джерело: складено автором

Інвестиції - це капітальне вкладення у різноманітні галузі економічного життя, у діяльність підприємців задля досягнення встановленого економічного,

технічного, соціального ефекту та забезпечення цільового прибутку. Істотний внесок у комплексний розвиток теоретичних аспектів інвестицій та інвестиційної діяльності як ключових елементів забезпечення раціонального розвитку ринкової економіки з урахуванням принципів цифрової трансформації суспільства зробили такі вчені та дослідники: Мальцева А.М. [34], Пісковець О.В. [44], Стеблюк Н.Ф. [52], Zhigach S.A., Yudina E.N. [76] та багато інших.

Нормативна правова база України, що регламентує інвестиційну діяльність, достатньо розгалужена та пропрацьована. Основні нормативні акти:

Закон України «Про інвестиційну діяльність»: цей закон визначає загальні принципи, умови і порядок здійснення інвестиційної діяльності в Україні. Він регулює відносини між інвесторами та суб'єктами господарювання, умови ведення бізнесу, державну підтримку інвестиційних проєктів, а також механізми захисту інвестицій.

Закон України "Про режим іноземного інвестування" визначає правила, за якими іноземні інвестиції можуть бути залучені в економіку України, забезпечує правові гарантії та захист інтересів іноземних інвесторів, а також встановлює процедури для здійснення інвестиційних операцій.

Закон України "Про державно-приватне партнерство" встановлює правові рамки співпраці між державою і приватним сектором у реалізації спільних проєктів. Він регулює механізми залучення приватних інвестицій у державні та комунальні проєкти, забезпечуючи стабільні умови для спільної економічної діяльності та розвитку інфраструктури.

Закон України "Про інститути спільного інвестування" визначає правила і регулює діяльність таких інститутів, як паєві і корпоративні інвестиційні фонди. Він встановлює вимоги до їх створення та функціонування, забезпечуючи правову основу для ефективного управління та захисту інтересів інвесторів.

Закон України "Про захист прав інвесторів" визначає правові механізми і гарантії для захисту прав інвесторів, включаючи захист від націоналізації, конфіскації та інших неправомірних дій з боку державних органів. Цей закон

забезпечує правову стабільність та надійний захист інвестиційних інтересів у контексті ведення бізнесу в Україні.

Податковий кодекс України містить норми, що стосуються оподаткування інвестиційної діяльності, включаючи оподаткування прибутку від інвестицій, дивідендів, капітальних виграшів тощо.

Вивчивши основні підходи до визначення поняття категорії «інвестиції», можна відзначити те, що інвестиції (капітальні вкладення), сучасними вченими розглядаються з кількох основних точок зору, які можна диференціювати в групи, представлені на рисунку 1.1.

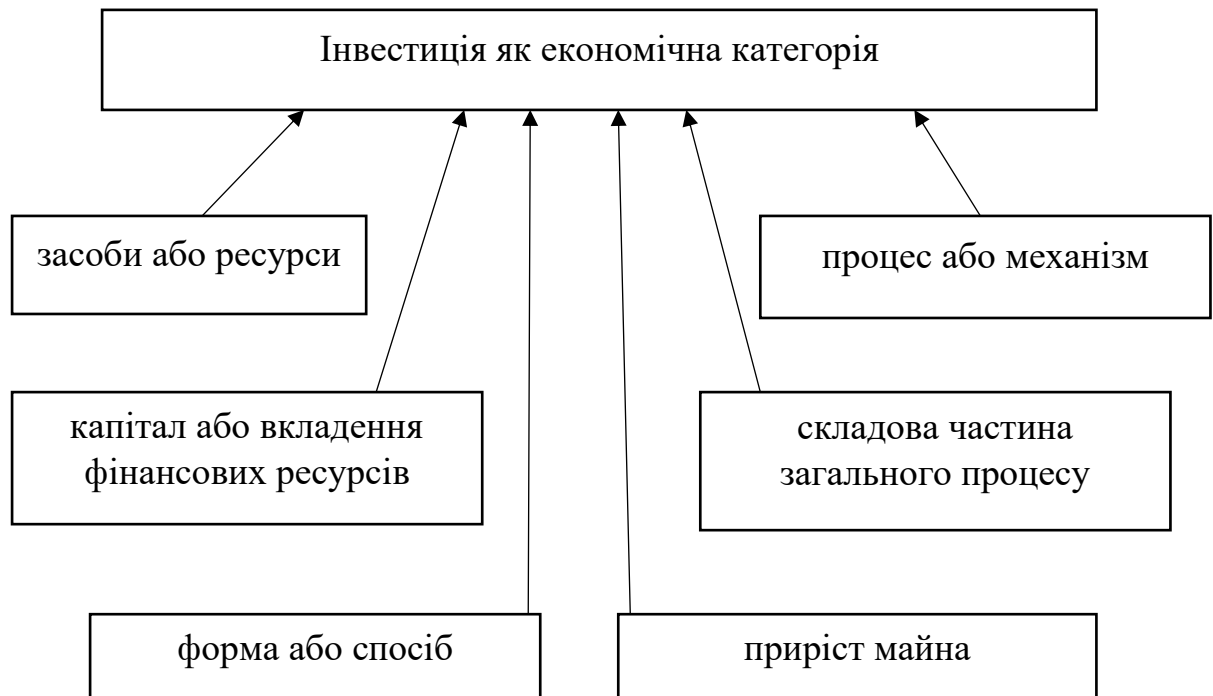

Рисунок 1.1 - Підходи до розкриття сутності економічної категорії інвестиції
Джерело: складено автором

Представлені на рисунку 1.1 підходи не претендують на всеохоплююче визначення та мають певні недоліки:

- засоби або ресурси. Подібний підхід визначає досить вузький розгляд інвестицій, фокусуючись на певних інструментах та результатах, коштах та

ресурсах. З одного боку, це дозволяє виділити конкретні способи реалізації інвестицій, проте, з іншого - обмежує широту інвестицій як явища;

- капітал або вкладення фінансових ресурсів. Цей підхід не включає можливі ризики від використання інвестицій, хоча і відображає реальні цілі їх реалізації;

- процес або механізм. Даний підхід обмежує інвестиції рамками конкретного процесу, не розкриваючи безперервного характеру інвестиційної діяльності, водночас дозволяє сфокусуватися на конкретних процесах інвестування;

- складова частина загального процесу. Цей підхід фокусує інвестиції на конкретному етапі як окремий елемент загального процесу, а не окреме самостійне явище, що привносить деякі обмеження. У той же час, фокус на вузькій ділянці інвестицій дозволяє більш точно визначати інвестиції та їх місце та роль у певному процесі;

- форма або спосіб. У такому разі інвестиції стають виключно способом перетворень, що обмежує характер та значення інвестицій для підприємства, водночас, відображаючи інструментальний характер інвестицій;

- приріст майна. При цьому фокус на перевагах інвестицій обмежує визначення ризиків. Однак такий підхід полегшує роботу з інвестиціями, дозволяє сфокусуватися на питаннях придбання вигоди від інвестицій.

Спираючись на аналіз вищевикладених думок економістів, у своїй роботі дотримуємося підходу до визначення інвестицій, як вкладень в об'єкти підприємницької та (або) іншої діяльності з метою отримання прибутку та (або) досягнення іншого економічного та соціально корисного ефекту з урахуванням системи факторів зовнішнього та внутрішнього впливу в їх взаємозв'язку та взаємодії з поставленими цілями, змінами та трендами, з перспективою багатостороннього впливу на відновлення виробничої діяльності та задоволення потреб, здійснення якого базується на ринкових засадах та пов'язане з факторами часу та ризику.

Вибраний підхід до визначення категорії «інвестиції» передбачає їх розгляд із прив'язкою до будь-яких можливих показників у їхньому комплексному

вигляді, які впливатимуть на характер відновлення виробничої діяльності та задоволення потреб, ґрунтуючись на стані ринкової динаміки та тимчасовому факторі. Подібний розгляд інвестицій дозволяє сфокусуватися на їх цільовому характері, з прив'язкою до досягнення корисного ефекту, що визначається самим підприємством та відображає системний вплив на виробничу діяльність та задоволення потреб.

Ключовою основою, що уточнює місце системно-відтворювального підходу в запропонованому визначенні, є орієнтація на динамічні взаємозв'язки між внутрішнім та зовнішнім середовищем та їх багатовимірним впливом один на одного. Системно-відтворювальний підхід розглядає економіку у складній структурі внутрішніх та зовнішніх динамічних взаємозв'язків, що надають кінцевий вплив на стан системи, визначає власне місце та роль інвестицій, інвестиційної діяльності та її ефективності в діяльності підприємства, управлінні його розвитком в умовах ринкової економіки [8].

З погляду об'єкта інвестицій їх поділяють на фінансові, дійсні (матеріальні) та нематеріальні. Головні функції інвестицій на макрорівні полягають у:

- проведенні політики збільшення та прискорення технічного прогресу;
- підтримці галузей , що відповідають пріоритетним напрямам розвитку економіки країни;
- реформуванні структури галузей економіки країни задля забезпечення стабільного та збалансованого розвитку виробництва;
- підвищенні якості продукції;
- удосконаленні структури операцій зовнішньоекономічної діяльності;
- розробці рішень проблемних питань розвитку суспільства та екології.

На мікрорівні інвестиції необхідні для забезпечення стабільного розвитку підприємств у тривалому часі та виконують такі важливі функції як провадження діяльності зі вдосконалення внутрішнього та зовнішнього середовища; підвищення якості продуктів, товарів та послуг, рівня техніки та технологій; зниження морального та фізичного зносу основних фондів, збільшення

виробництва і т.д. [15]. Розуміючи значення інновацій для розвитку підприємства, багато уваги приділяється вивченню їхніх форм.

Таблиця 1.3 - Класифікація інвестицій відповідно до поширених критеріїв.

Критерій	Характеристика
1	2
За об'єктами вкладень	Фінансові інвестиції – це такі, які передбачають придбання корпоративних прав, цінних паперів, деривативів та інших фінансових інструментів.
	Корпоративні права – це право власності на статутний фонд (капітал) юридичної особи або його частку (пай), включаючи права на управління, отримання відповідної частки прибутку такої юридичної особи, а також активів у разі її ліквідації відповідно до чинного законодавства, незалежно від того, чи створена така юридична особа у формі господарського товариства, підприємства, заснованого на власності однієї юридичної або фізичної особи, або в інших організаційно-правових формах. Дериватив – це стандартний документ, що засвідчує право та/або зобов'язання придбати або продати цінні папери, матеріальні або нематеріальні активи, а також кошти на визначених ним умовах у майбутньому.
	Капітальні інвестиції – це такі, які передбачають придбання будинків, споруд, машин та інших об'єктів основних засобів і нематеріальних активів, які підлягають амортизації.
	Реінвестиції – це такі, які передбачають здійснення капітальних або фінансових інвестицій за рахунок доходу (прибутку), отриманого від інвестиційних операцій.
За характером участі	Прямі інвестиції – це такі, що передбачають внесення коштів або майна до статутного капіталу юридичної особи в обмін на корпоративні права, емітовані такою юридичною особою.
	Портфельні інвестиції – операції, які передбачають придбання цінних паперів, їх похідних та інших фінансових активів за кошти на фондовому ринку (до одного року) та довгострокові (більше одного року) інвестиції.
За формою власності ресурсів	Приватні інвестиції здійснюються громадянами, недержавними підприємствами, організаціями та установами, спілками і товариствами, громадськими і релігійними організаціями, заснованими на приватній власності
	Державні інвестиції здійснюють органи влади й управління України, місцевих рад народних депутатів за рахунок коштів бюджетів і позабюджетних фондів, а також державні підприємства за рахунок власних і позикових коштів.
	Іноземні інвестиції здійснюють іноземні держави, юридичні особи та громадяни.
	Спільні інвестиції здійснюють громадяни і юридичні особи.
За регіональною ознакою	При внутрішніх інвестиціях діяльність проводять винятково на території України, а при зовнішніх – як на території України, так і за її межами.
За ступенем ризику	Безризиковими інвестиціями вважають вкладення в короткострокові державні облігації провідних країн світу.

Джерело: складено автором

1.2. Інвестиційна діяльність як основа розвитку підприємства

У сучасних умовах інвестування розглядається як найбільше джерело стимулювання розвитку підприємства, виходу його на нові ринки, виробництва інноваційної продукції, переходу до більш ефективних форм господарювання. Основні форми інвестування представлено на рисунку 1.2.

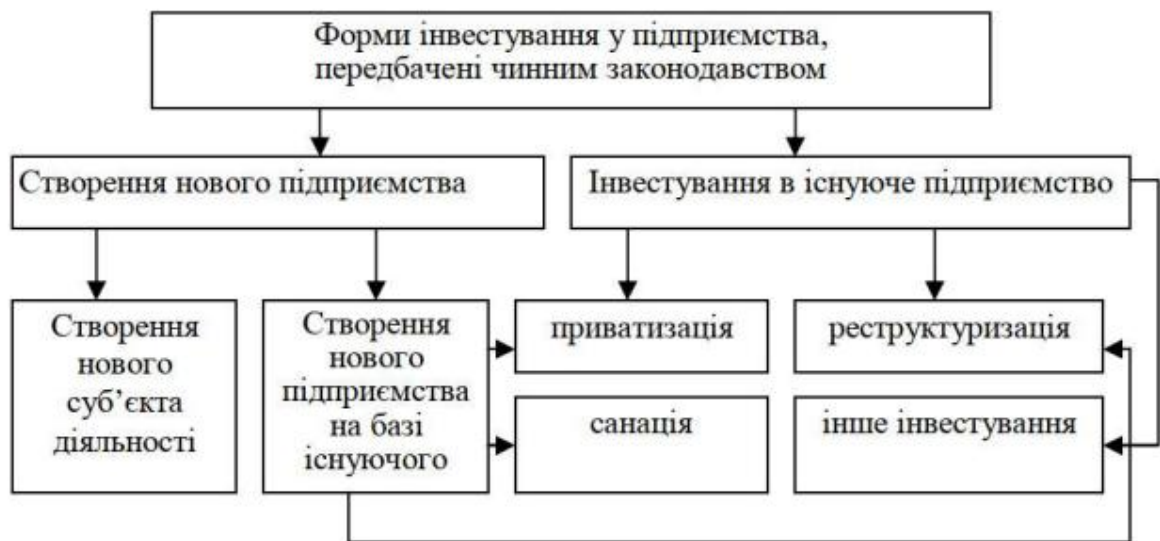

Рисунок 1.2 - Можливі напрями інвестування у розвиток підприємства відповідно до чинного законодавства

Джерело: складено автором

Процес з розвитку та змін форми існування інвестиції є інвестиційною діяльністю і включає такі складові як кошти, ризик, вкладення, процес трансформації, результат здійснення. Інвестування - це процес перетворення ресурсів на конкретні об'єкти інвестиційної діяльності, перетворення вкладених коштів у приріст капітальної вартості, отримання прибутку чи іншого корисного ефекту (реалізація кінцевої мети інвестиційної діяльності) [30]. В даний час існує безліч підходів до визначення поняття та сутності категорії «інвестиційна діяльність». Наприклад,:

- інвестиційна діяльність сучасного підприємства являє собою важливу об'єктивну єдність процесів визначення розміру необхідних коштів, з подальшим

їх вкладенням для отримання додаткового прибутку, а також позитивного соціального ефекту [34];

- інвестиційна діяльність - сукупність способів чи прийомів вкладення інвестицій в умовах ринкової економіки, заснованої на принципах цифрової трансформації суспільства [5];

- інвестиційна діяльність – це важливий напрямок діяльності в сучасній ринковій економіці, який передбачає організацію та координацію цілеспрямованого використання можливостей сучасної економіки для забезпечення ефективного та раціонального розвитку [53];

- інвестиційна діяльність сучасного підприємства, є заходами щодо доцільної зміни та перетворення різноманітних об'єктів інвестиційної діяльності на користь суб'єктів економіки. Вчені зазначають, що, як правило, при здійсненні інвестиційної діяльності менеджери організації повинні визначити такі важливі аспекти: основні цілі здійснення інвестиційної діяльності; необхідні матеріальні та фінансово-економічні ресурси; заплановані результати інвестиційної діяльності [51];

- інвестиційна діяльність включає заходи щодо залучення різних фінансових ресурсів в інвестиційну сферу підприємств певного регіону, а також цінних паперів, що використовуються при фінансуванні інвестиційної діяльності в умовах цифровізації суспільства [1];

- інвестиційна діяльність - механізм розподілу інвестицій , що надходять із різноманітних джерел фінансування та прямують на оновлення основних фондів [12];

- інвестиційна діяльність - дії, спрямовані на створення оптимальних обсягів прибутку від реалізації продукції [16].

Перелічені теоретичні підходи до визначення інвестиційної діяльності та її сутності засновані на розкритті процесної характеристики інвестиційної діяльності.

Часто інвестиційна діяльність розглядається через дію, процеси, механізми, вкладення, акумулювання. Так, інвестиційна діяльність передбачає прийняття конкретних рішень та реалізацію дій у системі поставлених завдань.

Перевагами подібних підходів, пов'язаними з реалізацією інвестиційної діяльності у векторі активності підприємства, є безумовний діяльнісний характер, який визначається специфікою поняття «інвестиційна діяльність». В основу інвестиційної діяльності закладається деяка активність, імпульс, прийняті рішення, стратегії, що розробляються, інструменти, які дозволяють запуснути інвестиції і перевести їх зі статичного стану в динамічний [38].

Разом з тим, підходи, що ґрунтуються на активності при розгляді інвестиційної діяльності, мають суттєвий брак, заснований на неможливості розкриття конкретних процесів, завдань та характеристик інвестиційної діяльності у структурі інвестицій підприємства. Так, інвестиційна діяльність стає частково універсалізованим поняттям, що не дозволяє розглядати діяльність з позиції конкретних кроків, що робляться.

Схожий недолік має підхід, що застосовується у нормативних актах, що представлено у таблиці 1.4.

Таблиця 1.4 Визначення поняття інвестиційна діяльність у нормативних актах

Джерело	Тлумачення
ЗУ «Про інвестиційну діяльність»	сукупність практичних дій громадян, юридичних осіб і держави щодо реалізації інвестицій.
Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 4 «Звіт про рух грошових коштів»	придбання та реалізація тих необоротних активів, а також тих фінансових інвестицій, які не є складовою частиною еквівалентів грошових коштів.
Міжнародний стандарт бухгалтерського обліку 7 (МСБО 7) «Звіт про рух грошових коштів»	придбання і продаж довгострокових активів, а також інших інвестицій, які не є еквівалентами грошових коштів.

Продовження таблиці 1.4

Джерело	Тлумачення
Податковий кодекс України від 02.12.2010 р. № 2755-VI	господарські операції, які передбачають придбання основних засобів, нематеріальних активів, корпоративних прав та/або цінних паперів в обмін на кошти або майно.

Джерело: складено автором відповідно до законодавства

Більш глибокий розгляд сутності інвестиційної діяльності можливий на основі системно-відтворювального підходу, в основу якого закладаються як принципи активної діяльності, так і її системності, відтворення при врахуванні багатовимірності ефектів інвестиційної діяльності підприємства. Активна діяльність у такому разі зберігає свої переваги, які були перераховані вище, і при цьому зумовлює можливість реалізації динаміки змін з урахуванням прив'язки до системно-відтворювального підходу, що визначає інвестиційну діяльність як процес усередині системи, який істотно впливає як на саму систему, так і окремі її компоненти в тісному взаємозв'язку між собою. Зрештою, подібний розгляд інвестиційної діяльності підтверджують діяльнісний та системний аспекти, які за їх відтворення запускають динаміку процесів зміни. Інвестиційна діяльність підприємства у структурі системно відтворювального підходу є інструментом і одночасно процесом реалізації коштів та ресурсів підприємства для завдань середньострокового та довгострокового розвитку, з урахуванням побудови тісних взаємозв'язків між інвестиційною діяльністю, інвестиціями, виробничими процесами, ресурсами, інноваціями та іншими складовими, що впливають на довгострокову перспективу розвитку підприємства. Таким чином, простежується специфічна сутність інвестиційної діяльності як процесу вкладення юридичними та фізичними особами інвестицій з метою отримання прибутку та (або) досягнення іншого корисного ефекту у складній структурі внутрішніх та зовнішніх динамічних взаємозв'язків та взаємодій, що впливають на стан систем підприємства.

Проведений аналіз наукової літератури також засвідчив існування багатьох характеристик та рис, що використовують в описі інвестиційної діяльності. Найбільш розповсюджені характеристики наведені на рисунку 1.3.

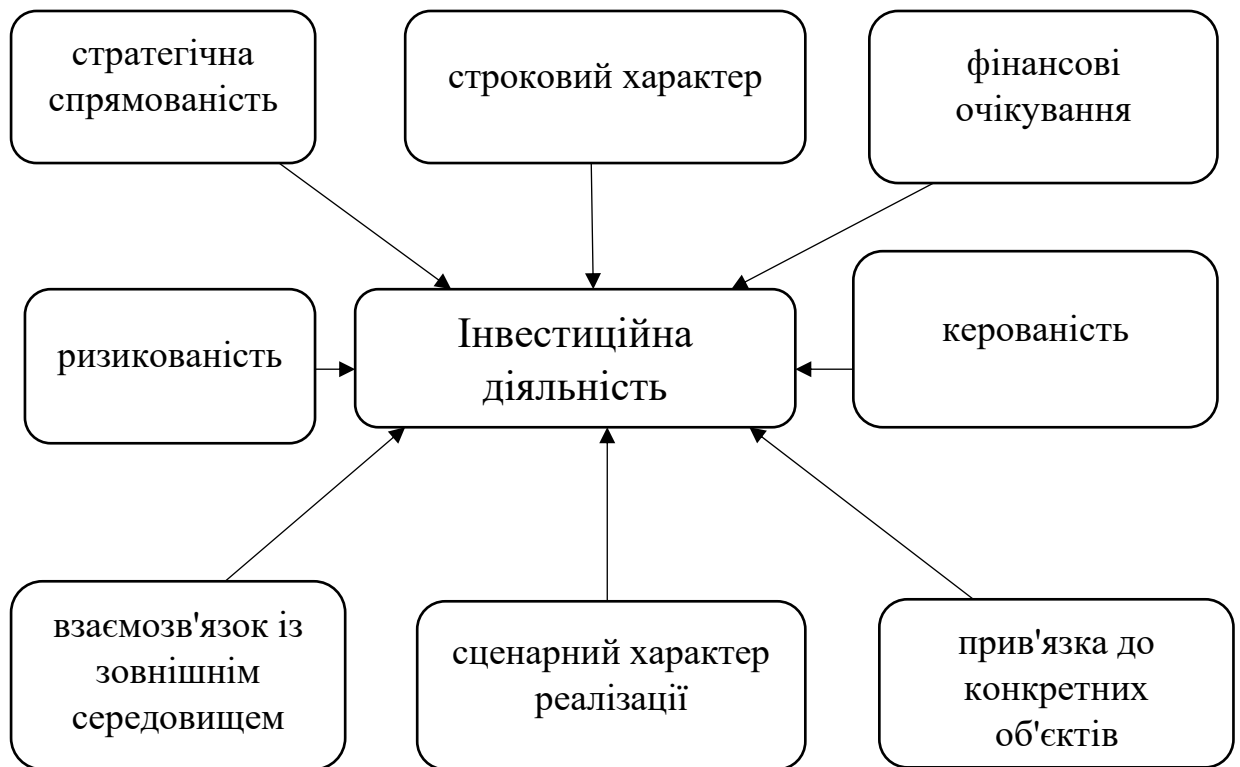

Рисунок 1.3 - Характеристики інвестиційної діяльності

Джерело: складено автором

В економічній літературі більшість вітчизняних економістів виділяють різні види інвестиційної діяльності, які класифікуються за низкою основних ознак: за об'єктами, за характером фінансування, періодом та термінами інвестування, формами власності, цілями, сферами, джерелами, ознаками цільового призначення та ін [1, 13, 17, 41, 50, 60 та ін]. Інвестиційна діяльність, з нашого погляду, може бути розглянута з позиції наступних додаткових класифікаційних ознак, поданих у таблиці 1.5.

Таблиця 1.5 – Зв'язок класифікаційних ознак та видів інвестиційної діяльності

Класифікаційна ознака	Види інвестиційної діяльності
За характером результатів інвестиційної діяльності	Інвестиційна діяльність, що оцінюється кількісними результатами Інвестиційна діяльність, що оцінюється якісними результатами Інвестиційна діяльність, що оцінюється комплексними результатами
За відповідністю сценарію реалізації інвестиційної діяльності	Інвестиційна діяльність з розробкою та реалізацією з оптимістичного сценарію Інвестиційна діяльність з розробкою та реалізацією з реалістичного сценарію Інвестиційна діяльність з розробкою та реалізацією з песимістичного сценарію
За характером розв'язуваних завдань	Інвестиційна діяльність, яка передбачає реалізацію одиничного завдання Інвестиційна діяльність, яка передбачає реалізацію послідовних завдань Інвестиційна діяльність, яка передбачає реалізацію комплексних завдань
За рівнем відповідності очікуванням від інвестиційної діяльності	Інвестиційна діяльність з повною відповідністю очікувань ініціатора Інвестиційна діяльність із частковою відповідністю очікувань ініціатора Інвестиційна діяльність, що не відповідає очікуванням ініціатора
За ступенем впливу на системи основної (операційної) діяльності підприємства	Критичний Значний Помірний Мінімальний Нейтральний (вплив відсутній)

Джерело: складено автором

Запропоновані додаткові класифікаційні ознаки у своїй сукупності з існуючими дозволять більш глибоко розглядати ефективність інвестиційної діяльності крізь призму системно відтворювального підходу, що виявляється у тісному взаємозв'язку з підсистемами, динамікою та процесами розвитку, зовнішніми взаємозв'язками в оцінці інвестиційної діяльності при врахуванні багатовимірності ефектів.

Інвестиційна діяльність як і будь-яка інша діяльність підприємства повинна постійно плануватися, оцінюватися та коригуватися. Інноваційна діяльність як певна послідовність управлінських дій представлена на рисунку 1.4.

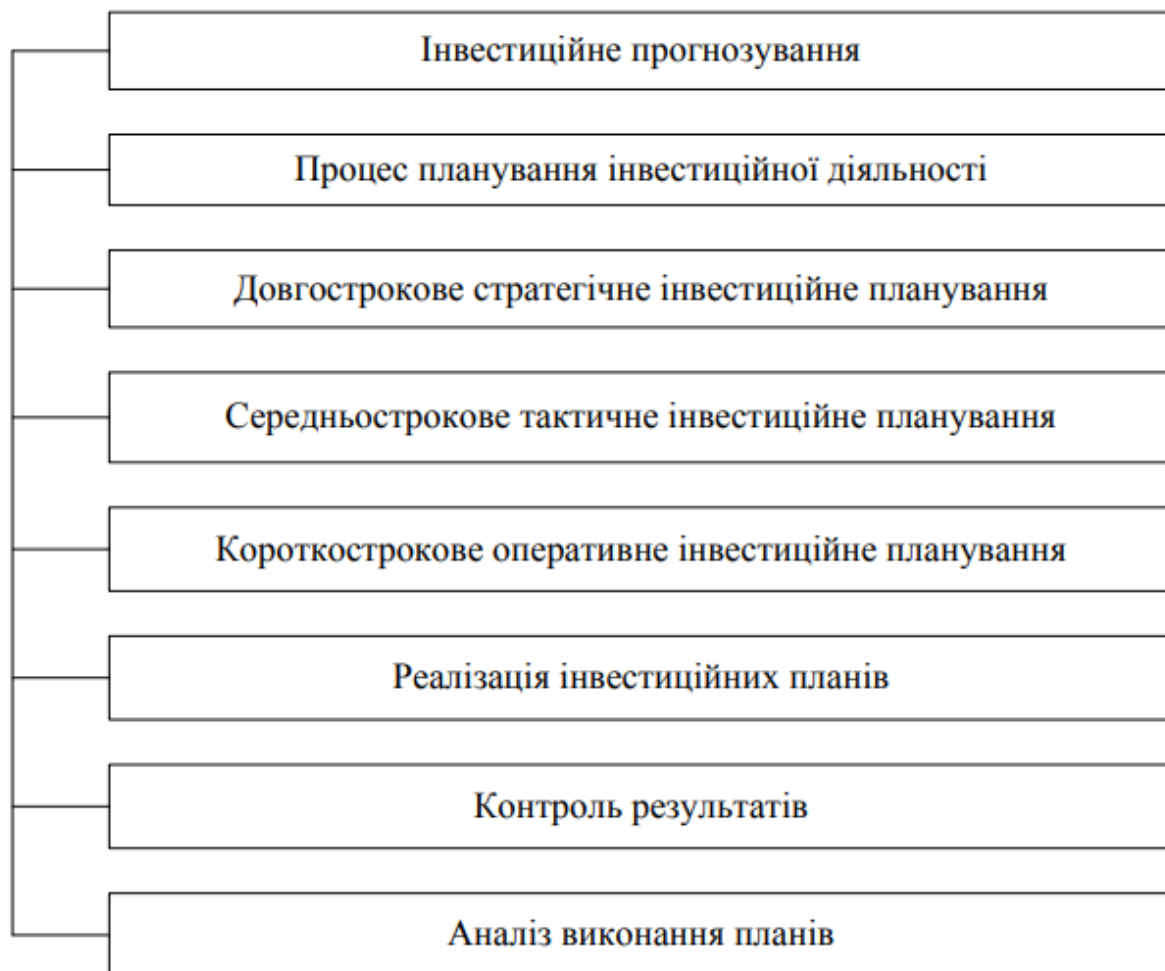

Рисунок 1.4 - Процес управління інвестиційною діяльністю

Джерело: складено автором

Таким чином, інвестиційна діяльність набуває нерозривного зв'язку із загальною системою розвитку підприємства, в якій найважливішим компонентом-індикатором стає ефективність інвестиційної діяльності.

Ефективність інвестиційної діяльності є також широкою категорією, що розглядається в сучасних дослідженнях. В.В. Бобиль, О.М. Гненний, наприклад,

ототожнюють ефективність з інвестиційним потенціалом, що дозволяє виміряти можливість реалізації інвестиційних цілей [1]. У той самий час, інвестиційний потенціал у такому разі відображає більшою мірою ймовірну ефективність інвестиційної діяльності, що є обмеженням такого підходу.

Н.В. Буреннікова та В.О. Ярмоленко під ефективністю інвестиційної діяльності розуміють показники її результативності з урахуванням специфічних особливостей об'єкта, що розглядається. Автори пропонують універсальне визначення ефективності, яке вимірює ефективність як відношення корисних результатів до витрат [3]. На наш погляд, недоліком описаного підходу до визначення ефективності інвестиційної діяльності є неможливість його використання для проведення порівняльної оцінки.

І.Ю. Спіфанова та М.П. Войнаренко визначають ефективність інвестиційної діяльності з прив'язкою до оцінки суто фінансово-економічних показників [17], що на наш погляд також є обмеженням потенціалу інвестиційної діяльності. У випадках, коли підприємство цікавить не лише фінансовий зиск, а й інші ефекти від інвестиційної діяльності, подібне поняття ефективності не застосовується.

Оцінка ефективності інвестиційної діяльності, на думку О.І. Гуторова має відбуватися з урахуванням як якісних, так і кількісних (фінансово-економічних та виробничих) показників. Автор виділяє десять розділів оцінки ефективності інвестиційної діяльності, які в сукупності відображають ефективність із прив'язкою до комплексного результату [15]. Т.В. Майорова при розкритті процесів оцінки ефективності інвестиційної діяльності дотримується позиції, що необхідно також враховувати принципи регіональної політики, відповідність ефективності діючим орієнтирам інституційного розвитку [33].

Л.О. Плахотнікова та Т.М. Булах, по суті, пропонуючи аналогічні позиції, також наголошують на необхідності залучення держави для підвищення ефективності інвестиційної діяльності [45]. Ці підходи показують нерозривний зв'язок ефективності інвестиційної діяльності як з внутрішніми показниками підприємства, так і з зовнішніми структурами, наприклад, економікою, державою, соціумом тощо. У той же час розгляд ефективності інвестиційної

діяльності, незважаючи на вищевикладене, здійснюється з прив'язкою до діяльності саме підприємства, оскільки саме підприємство здійснює даний вид діяльності.

Н.Ф. Стеблюк, вказуючи на це, визначає ефективність саме як економічний результат з урахуванням динаміки часу [52].

М.В. Сімонова вважає, що, через специфіку інвестиційної діяльності як процесного та системного явища, ефективність повинна розглядатися з урахуванням особливостей інвестиційної діяльності і пропонує власну модель її ефективності інвестиційної діяльності, що включає економічні та процесні показники [49]. Перевагою такого підходу є можливість урахування як динаміки показників розвитку, так і зовнішніх впливів, що частково відображає принципи системно-відтворювального підходу щодо ефективності інвестиційної діяльності.

Таким чином, ефективність інвестиційної діяльності може розглядатися з позиції різних напрямів, серед яких: потенціал, конкретний результат, рівень витрат, економічна і якісна сторони, вплив на економіку, галузь та стан реалізації державної політики, процесний вимір.

На нашу думку, під ефективністю інвестиційної діяльності підприємства громадського харчування слід розуміти результати її здійснення з урахуванням прямого та непрямого впливу на стан та розвиток підприємства, його місце у структурі економіки з прив'язкою до показників економіко-організаційної, соціальної та екологічної ефективності у їх взаємозв'язку та відповідно до стратегічних і тактичних цілей діяльності підприємства для підвищення конкурентоспроможності на ринку.

Подібне формулювання розкриває більші ефекти та цільові орієнтири інвестиційної діяльності, фактично доповнюється класифікаційними ознаками її видів. Основною відмінністю представленого визначення ефективності інвестиційної діяльності є фокус не на конкретні показники, що визначають ефективність, а на джерела прямого та непрямого впливу, на стан та ступінь

розвитку підприємства, що дозволяє адресно виділяти конкретні оціночні метрики.

Більше того, з урахуванням положень системно-відтворювального підходу, у визначенні уточнено взаємозв'язки підприємства, його інвестиційної діяльності, екологічної, організаційної, соціальної та економічної ефективності, які у комплексі утворюють зв'язок між підприємством та ефективністю його інвестиційної діяльності з рівнем конкурентоспроможності та станом ринкової економіки [68]. Це дозволяє виділити процес управління інноваційною діяльністю у окремий вид управлінської діяльності, який прийнято називати інвестиційним менеджментом, що представлено у таблиці 1.6.

Таблиця 1.6 - Мета та задачі управління інвестиційною діяльністю

Основна мета інвестиційного менеджменту	Основні завдання інвестиційного менеджменту спрямовані на досягнення його основної мети
Забезпечення максимізації добробуту власників бізнесу в поточний і майбутні періоди	1. Забезпечення достатньої інвестиційної підтримки для високих темпів розвитку підприємницької діяльності
	2. Забезпечення максимальної прибутковості інвестиційної діяльності підприємства в цілому при заданому рівні інвестиційного ризику
	3. Забезпечення мінімізації інвестиційного ризику інвестиційної діяльності підприємства в цілому на заданому рівні їх прибутковості
	4. Забезпечення максимальної ліквідності інвестицій та можливості швидкого реінвестування капіталу у разі зміни умов інвестиційної діяльності
	5. Забезпечення формування достатнього обсягу інвестиційних коштів в оптимальній структурі відповідно до запланованих обсягів інвестиційної діяльності
	6. Забезпечення фінансової збалансованості підприємства в контексті інвестиційної діяльності
	7. Знайти шляхи прискорення виконання поточної інвестиційної програми підприємства

Джерело: складено автором

Таким чином, у процесі наукового аналізу на підставі розгляду сутності категорій «інвестиції» та «інвестиційна діяльність» було здійснено конкретизацію поняття категорії «ефективність інвестиційної діяльності», що розвиває спектр ефектів та цільових орієнтирів інвестиційної діяльності, а також

доповнено класифікацію ознак її видів. Представлене авторське визначення відображає ключові положення системно-відтворювального підходу як основи підвищення ефективності інвестицій та інвестиційної діяльності підприємств з розширенням ефектів її здійснення, що збільшує спектр аспектів, з яких можуть бути розглянуті інвестиційна діяльність та її ефективність.

З практичної точки зору це дає можливість розглядати інвестиційну діяльність як безперервний процес, що забезпечує стратегічний розвиток та досягнення тактичних завдань підприємства.

Рисунок 1. 5 - Управління інвестиційною діяльністю з метою забезпечення стратегічних пріоритетів розвитку

Джерело: складено автором

1.3. Місце галузі громадського харчування у забезпеченні соціально-економічного розвитку України

Значна кількість дослідників сходяться на думці про те, що галузь громадського харчування має відмінні риси, пов'язані зі спільною діяльністю кількох суб'єктів ринкових взаємин, а саме громадян і підприємців (підприємств), які мають як пряме, так і непряме відношення до цієї галузі, спрямованої на задоволення попиту та потреб населення в отриманні харчування, організації споживання реалізованої продукції та власного дозвілля. Відповідно до ДСТУ 3862—99 громадське харчування виступає як незалежна галузь економіки, яка включає всі підприємства та структури, діяльність яких прямо чи опосередковано пов'язана з організацією харчування громадян, а також виробництвом і реалізацією продукції в різних, як напівфабрикатних, так і повністю готових видах, як у самого підприємства харчування, так і поза ним. Крім того, в ході здійснення діяльності підприємств громадського харчування можливе надання широкого загалу додаткових послуг, пов'язаних, наприклад, з організацією дозвілля населення та інших. Усе це визначає високе соціально-економічне значення підприємств громадського харчування у структурі розвитку економіки та соціально-культурної сфери.

У рамках вищезгаданого ДСТУ розкривається поняття «послуга громадського харчування» як підсумкового результату сукупної роботи організації громадського харчування (будь-якої організаційно-правової форми), спрямованого на задоволення попиту та потреб населення в отриманні готової продукції, що виробляється на підприємстві громадського харчування, а також створення спеціальних умов, у межах яких надаватимуться послуги підприємства. Також у ДСТУ 3862—99 зафіксовано визначення «Ресторанне господарство» як «вид економічної діяльності суб'єктів господарської діяльності щодо надання послуг відносно задоволення потреб споживачів у харчуванні з організуванням дозвілля або без нього».

Громадське харчування є невід'ємною частиною соціокультурного та економічного життя суспільства, його ефективне функціонування важливе для забезпечення якості життя громадян та розвитку економіки країни. У світлі значних змін у соціально-економічній структурі та споживчій поведінці населення вивчення факторів, що впливають на галузь громадського харчування, та їх зв'язки з ключовими показниками розвитку економіки країни, такими, як ВВП та іншими, стає особливо актуальним. Зважаючи на те, що життєдіяльність людини нерозривно пов'язана із споживанням соціальних послуг у структурі державної економічної системи, послуги харчування також можуть бути віднесені до цієї групи послуг. Прикладом соціальної сфери послуг громадського харчування в економічній системі держави є організація харчування у закладах системи охорони здоров'я, освіти, у підрозділах ЗСУ, забезпечення харчування незахищених верств населення тощо.

Подібний підхід зумовлює розгляд громадського харчування як соціально-економічного фактору розвитку економічної системи бідь-якої країни. На сучасному етапі існує досить велика кількість класифікаційних чинників економічного зростання, які знаходять свій відбиток у роботах класиків економічної теорії і у сучасних дослідженнях. Наприклад, згідно А. Сміту провідними чинниками економічного зростання виступають земля і праця, за П.Ж. Самуельсоном та В.Д. Нордхаусом - кількість і якість робочої сили, земля, робочі ресурси, обсяг капіталу, технологічні інновації [75]. Примітною є класифікація Міжнародної організації праці, яка виділяє фактори праці та ресурсів відтворення – капіталу, основних фондів, матеріалів, часу, інформаційних ресурсів, енергії.

Виходячи з означених факторів впливу, нами експертним методом було визначено наступний набір економіко-статистичних показників розвитку галузі громадського харчування:

1. Обсяг інвестицій в основний капітал у галузі громадського харчування. Зростання обсягів реальних інвестицій з урахуванням актуальних трендів розвитку галузі та цифровізації економіки сприяє зростанню виробничої

активності, формуванню нових робочих місць, поліпшенню інфраструктури, що надає, зрештою, позитивного впливу на економічне зростання галузі та соціальний розвиток суспільства.

2. Середній обсяг витрат підприємств комунального харчування. Високі обсяги середніх витрат підприємств громадського харчування первинно пов'язуються з оплатою праці працівників, що відображає специфічність діяльності підприємств цієї галузі економіки та визначає потребу у додаткових фінансових витратах на підтримку мотивації працівників у покращенні виробничих показників. Оптимізація витрат у цій частині сприяє вдосконаленню рівня технологічного оснащення з урахуванням капітальних вкладень у бізнес-процеси, що дозволяє збільшити рівень продуктивності праці та підвищити якість послуг підприємствами громадського харчування.

3. Середня виручка від реалізації продукції. Збільшення середньої виручки сприятливо позначається на прибутках підприємств громадського харчування та стимулює додаткові інвестиції, у тому числі пов'язані з розвитком виробничої та соціальної діяльності.

4. Галузева структура валової доданої вартості по галузі «Діяльність готелів та підприємств громадського харчування», яка відображає частку цієї галузі у структурі підприємницької діяльності. Збільшення частки у рамках галузі сприяє розвитку туризму та гостинно-ресторанного бізнесу, що безперечно надає позитивний вплив на економіко-соціальний розвиток сфери послуг.

5. Загальна кількість організацій, підприємств комунального харчування. Зростання кількості підприємств громадського харчування забезпечує створення нових робочих місць та стимулює розвиток ринкової конкуренції, що сприяє покращенню якості продукції та послуг у цій сфері.

6. Відсоток новостворених організацій громадського харчування від загальної кількості організацій (не враховуючи ті, що вибули). Зростання цього показника відображає динамічність та реагування галузі на зміни в ринкових умовах, що зумовлює необхідність покращення конкурентних позицій,

організацію інвестиційної діяльності з урахуванням вектору на модернізацію та підвищення інноваційності.

7. Оборот громадського харчування на душу населення. Оборот громадського харчування на душу населення - один із найважливіших показників, що характеризують рівень споживання продукції і послуг громадського харчування населенням. Динаміка цього показника відображає ефективність діяльності галузі, що може дати уявлення про її прибутковість та ступень задоволення попиту населення.

На жаль, через війну доступу до статистичних даних немає, тому провести реальний аналіз впливу на даний момент неможливо. Проте, вплив зазначеного комплексу показників на економічне зростання можна виразити запропонованою блок-схемою, що відображає вплив зовнішніх та внутрішніх факторів на стан галузевого компонента (рис. 1.6).

Позначені на рисунку зовнішні і внутрішні чинники (знаходять свій відбиток й у загальноприйнятих наукових класифікаціях чинників економічного зростання) безпосередньо впливають на економічне зростання. Зокрема, стимулюють його, запускаючи механізм зростання якості життя населення, сприяють реалізації пріоритетних напрямів соціально-економічної політики, при цьому торкаючись галузевого компонента соціально-економічної системи з ефектом зворотного зв'язку. Подібна спрощена система складної взаємодії покликана відобразити вплив галузевого компонента громадського харчування на соціально-економічну систему країни в цілому.

Враховуючи вищенаведене, можна сформулювати гіпотезу про те, що соціально-економічний розвиток країни залежить від балансу, у тому числі, що характеризується представленими показниками, які відображають стан зовнішніх факторів, що впливають на галузевий компонент соціально-економічної системи.

Рисунок 1.6 – Зв'язок громадського харчування із соціально-економічною системою

Джерело: складено автором

Взаємозв'язок між факторами можна розглянути з кількох точок зору:

- з одного боку, галузь громадського харчування сприяє активізації зайнятості населення і підвищенню рівня добробуту, що обумовлено створенням нових робочих місць і наданням доступних товарів та послуг;

- з іншого боку, вплив галузі громадського харчування може негативно вплинути на ВВП і продуктивність праці, що пояснюється тим, що підприємства даного сектору характеризуються низькою доданою вартістю, що в свою чергу знижує внесок цієї галузі в загальний обсяг валового внутрішнього продукту. Крім того, обмежена технологічна оснащеність підприємств комунального харчування може бути однією з причин зниження продуктивності праці в цій галузі економіки.

Таким чином, можна зробити висновок, що розвиток галузі громадського харчування є важливим фактором соціально-економічного розвитку країни, проте цей вплив носить неоднозначний характер. Але важливість виявлених чинників для соціально-економічного розвитку не може бути недооцінена.

Громадське харчування, як галузевий компонент економічної системи, відіграє важливу роль в економіці, створюючи робочі місця, сприяючи збільшенню доходів населення та зміцненню соціокультурного середовища. Ці фактори прямо пов'язані з фактором підвищення інвестиційної активності. Залучення інвестицій в даній галузі підприємництва сприяє збільшенню кількості робочих місць, а також стимулює місцеве виробництво та надання послуг, що сприятливо позначається на економічному зростанні, особливо на регіональному рівні. Більше того, інвестиційна активність нерозривно пов'язана зі специфічними особливостями діяльності типів та видів підприємств громадського харчування, дотриманням сучасних тенденцій розвитку у векторі цифровізації, підвищенням рівня відповідності стандартам.

Інвестиційна діяльність у контексті вище зазначених тенденцій розвитку та видів діяльності стає одним із найбільш перспективних і значущих способів досягнення необхідних цілей та завдань організаційного розвитку, в результаті, позитивно впливаючи на галузевий компонент.

Отримані результати цієї частини роботи мають практичну значущість з позиції розробки економічних стратегій та політики у галузі громадського харчування та ресторанного бізнесу. Вони підкреслюють важливість підтримки економічного зростання в цій галузі та управління її структурними змінами з метою покращення розвитку соціально-економічної системи країни.

Зокрема, результати дослідження можуть бути використані для розробки наступних заходів:

- підтримка інвестицій у галузь громадського харчування шляхом надання податкових пільг, субсидій та інших форм підтримки, що особливо актуально для підтримки регіонів, які суттєво постраждали в результаті російської агресії;
- стимулювання розвитку нових видів послуг у галузі громадського харчування, що реалізується, як правило, шляхом підтримки інновацій та підприємництва;
- удосконалення нормативно-правової бази, яка регулює діяльність підприємств громадського харчування, що реалізується за допомогою вдосконалення системи оподаткування, регулювання цін та інших аспектів діяльності.

Врахування багатогранності аспектів майбутньої відбудови та соціально-економічного розвитку країни в цілому та галузі громадського харчування зокрема, дозволяє забезпечити найбільш комплексний підхід до інтеграції результатів аналізу в практичну діяльність. Отримані результати підкреслюють наявність високого та значущого зв'язку між інвестиційною активністю та інвестиційною діяльністю підприємств громадського харчування, оскільки останні, будучи суб'єктами даної діяльності, потребують організації ефективної інвестиційної діяльності, максимізації показників її ефективності, з метою стимулювання економічного зростання, позитивного впливу на галузевий компонент та соціально-економічний розвиток.

За результатами проведених польових спостережень можемо виділити низку закономірностей розвитку галузі громадського харчування:

- зростання кількості доступних послуг з громадського харчування (продукти, готова харчова продукція) та їх зростаюча затребуваність;

- зміна змісту та характеру надання послуги громадського харчування – виключення дозвільно-розважальної функції у випадках, коли продукти харчування та їжа доставляються до споживача поза площами обслуговування;

- закономірне скорочення площ обслуговування серед підприємств комунального харчування, обумовлене переходом до нових форматів організації діяльності;

- формування нових тенденцій:

- по-перше, подальший розвиток сервісів доставки, спеціальних інформаційних платформ та майданчиків, на яких конкурують підприємства громадського харчування;

- по-друге, виникнення нових форматів обслуговування серед підприємств громадського харчування (попереднє замовлення харчових продуктів та інших).

Враховуючи виділені тенденції, особливості та результати проведеного аналізу, можна виділити низку ключових проблем у діяльності підприємств громадського харчування, у тому числі інвестиційної, що потребують вирішення:

- недостатні темпи приросту валового продукту, що припадають на громадське харчування, скорочення частки громадського харчування у структурах регіонального ВРП та національного ВВП;

- негативні тенденції і швидкості змін, що формують скорочення затребуваності послуг конкретного підприємства громадського харчування, що пов'язано з загальною невизначеністю, енергетичною кризою, обстрілами;

- недостатня інвестиційна активність через динамічність ринку та кризові зміни. Періоди глобальних економічних потрясінь формують умови, в яких підприємства громадського харчування стикаються зі зростанням витрат, скороченням доступності обладнання, зменшенням туристичного потоку та ін.;

- неефективність напрямів інвестиційної діяльності. Вибрані орієнтири трансформацій серед підприємств громадського харчування та ресторанного

бізнесу, зазвичай, обмежуються традиційними перетвореннями (оновлення устаткування, розширення площ, та ін.), що не забезпечує належного рівня актуалізації діяльності.

Описані проблеми актуалізують реалізацію завдання розробки механізму підвищення ефективності інвестиційної діяльності організацій громадського харчування та ресторанного бізнесу, що стане прикладним інструментом удосконалення діяльності підприємств громадського харчування в цілому на споживчому ринку.

РОЗДІЛ 2. ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНА ДІАГНОСТИКА ПОКАЗНИКІВ ДІЯЛЬНОСТІ ТА АНАЛІЗ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ «А'КАФА GROUP»

2.1. Загальна економічно-фінансова характеристика діяльності «А'КАФА GROUP»

«A'KAFA Group» - українська мережева компанія, заснована у 1998 році. Розпочавши свою діяльність у період розвитку ринку ресторанного бізнесу в Україні, сьогодні «A'KAFA Group» - це мережева компанія, що динамічно розвивається та є однією з найбільших мережевих компаній на українському ринку фуд-сервісу. Її власники дружили давно, але бізнесом не перетиналися: один був телепродюсером, потім торгував земельними ділянками, інший - імпортував з Італії та продавав в Україні взуття та одяг. Поки одного разу не прийшла ідея - вони вирішили відкрити ресторан (суші-бар): і бізнес, і правильні суші можна поїсти за собівартістю.

На той момент двоє майбутніх власників «A'KAFA Group» не знали про ресторанний бізнес буквально нічого. Вони вирішили відкрити суші-бар – «якісний, добрий». Весь персонал, починаючи з керуючої та закінчуючи офіціантами, запросили зі столиці. Ресторан збудували, назвали «Сакура», спеціально їздили до Японії, щоб побачити, як там працює ресторанний бізнес. Відчинили. Але пройшов день, інший, тиждень, а клієнти не показувалися. Новоявлені ресторатори щодня діставали з кишені гроші і вкладали у своє дітище, що не приносило прибутку. Однак терпляче думали, що якщо самі нічого в цьому бізнесі не розуміють, треба довіряти професіоналам, проте команда професіоналів не змогла залучити клієнтів.

У цей момент і почала зростати ідеологія «A'KAFA Group». З того часу все, що тут відбувається, відбувається згідно з особистими смаками власників. В ефективності методу їх переконав успіх «Сакури». Власники приймали участь у всіх проєктах. Відвідувачі часто взагалі не розуміли, що вони власники, вважали

за адміністраторів. Створювати ресторан наприкінці 90-х було складніше, ніж зараз, і пов'язано це було не стільки з конкуренцією, скільки з нерозвиненістю ринку: багато необхідних для японської кухні продуктів можна було дістати лише з-за кордону та доставляти невеликими партіями в Україну.

Крім того, за власниками «Сакури» одразу закріпилася слава примхливих клієнтів, і їм неодноразово доводилося чути від постачальників слова: «Всі беруть, і ви беріть. Ви що, особливі?» Проте власники робили елітний ресторан, тож питанням якості приділяли велику увагу. Була зроблена перша пристойна літня веранда з квітами та м'якими диванами — скрізь ще пластикові стільці стояли та парасольки пивних компаній. Стали проводити вечірки "як у столиці", застосовували нові кулінарні технології. Скажімо, продавали столики під час заходів. Але головне - люди оцінили старання!

Сьогодні фахівці ресторанного бізнесу говорять про нього так: «Він може бути прибутковим тільки якщо присвятити себе своєму ресторану повністю і працювати з ранку до ночі, або, як «A'KAFA Group», брати оборотами».

Власники довго вивчали, сумнівалися, чи відкриватиме ще один ресторан. Відкрили караоке-кафе "Міно" і знову розгойдувалися два роки. Тобто, фактично чотири роки власники займалися лише двома проектами. Переконалися, що щось у цьому розуміють, і тоді взялися за проєкт, також пов'язаний із японською кухнею, але орієнтований на інший сегмент ринку. Вони вигадали мережеве кафе «Море». Особливістю «Моря» було бюджетне меню «суші — антисуші», в якому, крім суші, пропонувалися, наприклад, борщ і фокачча з пармезаном. Відшліфувавши на прикладі «Сакури» та «Моря» своє вміння керувати авторським рестораном та мережевими кафе, власники розпочали підкорення світу їжі.

У 2007 році поповзли чутки, що десь у районі оперного театру скоро з'явиться ресторан-квартира, потрапити до якого можна буде, тільки якщо у тебе є ключ. Або знайомі, які мають ключ. Все це підігріло інтерес до потрібного градусу, тому коли «A'KAFA Group» оголосила про відкриття «Вдома», у новий — «Закритий!» - ресторан прагнули потрапити всі. Спокуса була не лише у

штучно створених обмеженнях, а й у всій тій обстановці, в якій подавали гарну домашню кухню, — незвичайною вона ставала саме в контексті громадського харчування. Біля дверей не було ні вивіски, ні розпізнавальних знаків; замість охоронця гостей у передбаннику зустрічав «сусід» у розтягнутих штанах; у залі стояли віденські, як у прадіда, стільці та старий буфет з німецькою порцеляною, на полиці мовчав телефон з диском, сиділи плюшеві ведмеді і спав живий кіт.

Подібну стилізацію в рестораторській справі власники використовували, звичайно, не першими, але в їхньому «Вдома» справа була не так у зовнішньому антуражі, як у геніальній відповідності форми та змісту. До гостей, що розсілися за столом, виходила господиня та розповідала, що «в цей салат треба класти терте яблучко».

Цей ресторан для «A'KAFA Group» досі вважають найвдалішим і його навіть можна назвати флагманським для групи, зважаючи на те, що саме він представляє її на нових ринках.

Незважаючи на те, що «Вдома» був досить артхаусним проєктом, амбіцій у «A'KAFA Group» завжди було достатньо: вона відразу бажала потрапити в мейнстрім.

Досягши повного визнання у статусному середовищі, власники групи стали виявляти інтерес до ресторанів, які можна було б назвати «антигламурними».

За чотири роки у столиці холдинг відкрив понад десять авторських ресторанів, і жоден не схожий на інший. «Еларі» нагадує галасливий та затишний тифліський дворик; Pisolino зроблений як сімейний італійський ресторан, де шеф любить проводити час у залі, спілкуючись з гостями; "Romans" - білий ресторан для двох; «Понтон» - багатопалубний корабель із кавказькою, європейською та японською кухнею. І якщо в попередні роки в ресторанах явно простежувався home-style, то останній тренд — це заклади з авторською кухнею, заради нього власники холдингу явно вирішили будь-що зібрати кращих шефів України. Тим часом «A'KAFA Group» відчула себе здатною відкривати дуже великі і навіть величезні ресторани. Гості за столиками і не підозрюють, наскільки складніше

керувати такою машиною, де будь-яка помилка може спричинити ланцюгову реакцію та збій по всій програмі, ніж маленьким затишним ресторанчиком.

Свою аудиторію в ресторанах власники визначають як людей, яким важливо не лише те, що лежить на тарілці, а й те, що відбувається довкола. У «А'КАФА Group» за минулі роки склалася дуже віддана аудиторія, яка готова вирушити до будь-якого нового закладу групи. Серед очевидних причин лояльності - те, що «А'КАФА Group» дбає про клієнтів, нескінченно проводить заходи, вечірки, гастролі, запроваджує нові меню та не втомлюється повідомляти про це своїм людям, створюючи у них відчуття членства у якомусь клубі.

Незважаючи на війну, холдинг відкриває два-три ресторани на рік. Інвестиції в кожен проєкт - досить великі, проте, такий масштабний план був би немислимий без співінвесторів. Загальна схема виглядає так: люди із засобами та бажанням вступити в ресторанний бізнес стають співінвесторами, «А'КАФА Group» виступає співінвестором і компанією, що управляє — всі турботи про проєкт бере на себе, при цьому, звичайно, вирішує всі творчі та концептуальні питання одноосібно.

За роки свого бурхливого розвитку гурт встиг співпрацювати з величезною кількістю творчої публіки: з шефами, дизайнерами, артдиректорами тощо. З деякими склався довгий і щасливий союз, з іншими — навпаки. Пояснення, чому не склалося, у протилежних сторін різні. Ті, хто пішли, говорять про надто агресивний, авторитарний стиль управління, а в «А'КАФА Group» впевнені в тому, що проблема одна: вони самі трудоголіки і хочуть, щоб всі навколо були такими ж трудоголіками. Високе навантаження здолає не кожен. Бувало, люди йшли демонстративно, зі сльозами на очах зриваючи кухарський фартух — не витримували ритму. Але від спілкування з власниками у всіх залишився щонайменше один позитивний досвід: межі світу стоять саме там, де ми самі їх встановлюємо.

Крім відкриття нових закладів «А'КАФА Group» працює над безліччю нових для компанії напрямків. Так, холдинг збудував свій перший готель. «А'КАФА Group» School найближчим часом випустить першу групу арт-директорів та

ресторанних менеджерів. Сфера інтересів «A'KAFA Group» все розширюється, захоплюючи фермерські ринки, фітнес, консьєрж-служби, продаж квітів, VIP-таксі, бутіки для собак, хімчистку, доставку їжі додому, гастрономічні подорожі за кордон, дизайн комерційної та житлової нерухомості, кейтерінг. Що стосується «профільного» бізнесу, то тут у «A'KAFA Group» є цікава мрія — зробити ресторан на фермерській продукції, тільки якість місцевих продуктів зовсім не стабільна, і з їхньою доставкою є проблеми. Досягши повного визнання у статусному середовищі, власники групи стали виявляти інтерес до ресторанів, які можна було б назвати «антигламурними». Демократичними не лише за ціною, але загалом за атмосферою, подачею: коли людина почувається комфортно незалежно від того, як вона виглядає і які люди навколо. Найбільше власникам зараз подобається універсальна концепція, ресторани для всіх, кафе, бари, гастропаби.

Виходячи з вищенаведеного цікаво простежити найзначущі зміни, що відбулися за статтями звітності.

Таблиця 2.1 — Основні зміни балансу «A'KAFA Group», що відбулися у 2021-2023 роках (тис. грн.)

Статті	За підсумками 2021 року		За підсумками 2023 року		Зміни		Темп приросту	Динаміка структурних змін
	Сума	Питома вага	Сума	Питома вага	Сума	Питома вага		
1.Необоротні активи	188 568	59,4%	221 884	83,05%	33 316	66,2%	17,6%	позитивна
2.Оборотні активи	128 896	40,6%	45 259	16,9%	-83 637	-16,6%	-64,8%	від'ємна
3.Власний капітал	187 836	59,16%	179 023	67,01%	-8 813	-17,51%	-4,69%	від'ємна
4.Довгострокові зобов'язання та забезпечення	5 305	1,67%	6 836	2,5%	1 531	3,04%	28,8%	позитивна
5. Поточні зобов'язання та забезпечення	124 323	39,16%	81 284	30,4%	-43 039	-85,5%	-34,61%	від'ємна
	317 464		267 143					

Джерело: розраховано та складено автором за звітністю «A'KAFA Group»

Динаміка наведених змін відображає зміни, пов'язані з війною. Необхідністю змін, відкриттям додаткових локацій на заході України та їх скорочення на сході. Це викликало незначне зростання необоротних активів (+17,6%). Таке зростання є наслідком додаткового залучення коштів на довгостроковій основі (+28,8%). Негативні тенденції відображає скорочення оборотних активів, тобто підприємство менше коштів вкладало у поточну діяльність (-64,8%). Поточні збитки погашалися за рахунок власного капіталу (-4,69%). За таких умов скорочення поточних зобов'язань та забезпечення (-34,61%) неможливо однозначно оцінювати як позитивну тенденцію, скоріш за все, це пов'язано з відсутністю потреби фінансувати поточну діяльність підприємства.

Загальний підсумок:

- зниження господарсько-економічного потенціалу та майна, що знаходиться у розпорядженні підприємства (сумарні активи скорочуються більшими темпами, ніж виручка від реалізації). Відповідно, підприємство змушено шукати шляхи підвищення ефективності використання активів та оптимізації їхньої структури;

- відсутність значної імобілізації коштів з основної діяльності може розглядатися як джерело підвищення оборотності та результативності основної діяльності:

- «Незавершене будівництво» - відсутня
- «Довгострокові фінансові вкладання» - відсутня
- «Довгострокова дебіторська заборгованість» - відсутня
- «Відстрочені податкові активи» - 302.00

- зменшення загальної суми наявних у розпорядженні підприємства джерел фінансування обмежує можливості для розвитку, незважаючи на збільшення загального рівня незалежності від кредиторів та підвищення рівня самофінансування власних потреб.

Крім оцінки найбільших змін у структурі балансу доцільно оцінити «хворі» статті звітності «A'KAFA Group»:

1. Наявність непокритих збитків (відповідно до Звіту про фінансові результати) на кінець періоду складає 109929 тис.грн. непокриті збитки – «хвора стаття», але наявна позитивна динаміка – протягом 2021-2023 років вони знизилися на 7561 тис.грн.

2. Використання власного капіталу як джерела покриття збитків, завданих ризиковою та збитковою діяльністю, як про це було вказано вище.

3. Незважаючи на галузеву специфіку, підприємство має небезпечно велику суму за статтею грошові кошти (на початок періоду – 35,2% та 31,6% – на кінець). За стандартами фінансово-економічної діагностики перевищення грошовими коштами більше ніж 30 % у структурі оборотних активів може бути оцінено негативно через зниження ефективності їх використання та зменшення потенціалу зростання на майбутнє.

4. Відбувається зменшення валюти балансу на 50497 тис. грн. за звітній період. (На кінець звітного періоду – 267 143.00 тис. грн, тоді як на початку було 317 64.00 тис. грн.)

5. Відбулося зменшення більше ніж у 2 рази статутного капіталу: за результатами 2021 року він складав 37 810 тис. грн., на початок 2024 рік статутний капітал склав 15 389 тис. грн., загальне зменшення на 22 421 тис.грн. за звітній період.

6. Відсутня рівновага між відповідними видами дебіторської та кредиторської заборгованості:

– дебіторська заборгованість за товари та послуги на кінець 2023 року – 17684 тис.грн. Кредиторська заборгованість за товари та послуги відсутня;

– дебіторська заборгованість за виданими авансами: на початок звітного періоду становить 1415.00 тис. грн., на кінець -39.00 тис. грн;

– інша поточна дебіторська заборгованість: на початок звітного періоду становить 6237 тис. грн., на кінець – 0.00 тис. грн.

– векселі видані (отримані) прострочені: видані на початок звітного періоду становлять - 61 800.00 тис. грн., отримані – 0.00.

Все це свідчить про необхідність більш глибокого аналізу діяльності А'KAFA Group», пошуку джерел підвищення її ефективності та розширення.

2.2. Аналіз ліквідності та ефективності діяльності «А'KAFA GROUP»

Аналіз ліквідності та рентабельності дає можливість оцінити достатність коштів для виконання поточних зобов'язань та формування достатніх ресурсів для реалізації інвестиційних проєктів.

Ліквідність прийнято оцінювати як через розрахунок відповідних коефіцієнтів, так і через складання балансу ліквідності, в сукупності це дозволяє визначити здатність підприємства своєчасно виконувати власні зобов'язання, не допускати прострочення платежів та виплат.

Таблиця 2.2 — Баланс ліквідності «А'KAFA Group» у 2021-2023 роках (тис.грн.)

Актив	Сума		Пасив	Сума		Значення нерівності
	На початок року	На кінець року		На початок року	На кінець року	
2021 рік						
A1	17	147	П1	0	0	A1>П1
A2	31737	17684	П2	82 763	20 717	A2<П2
A3	3 752	3 752	П3	6 836	5 584	A3<П3
A4	201 814	222 243	П4	174 47	181 160	A4>П4

Продовження таблиці 2.2.

2022 рік						
A1	147	151	П1	0	0	$A1 > П1$
A2	17684	21054	П2	20717	24318	$A2 < П2$
A3	3752	4726	П3	5 584	6782	$A3 < П3$
A1	222243	228743	П4	181160	181200	$A4 > П4$
2023 рік						
A1	151	198	П1	0	0	$A1 > П1$
A2	21054		П2	24318	21645	$A2 > П2$
A3	4726	5489	П3	6782	77318	$A3 < П3$
A1	228743	234512	П4	181200	181	$A4 > П4$

Джерело: розраховано та складено автором за звітністю «A'KAFA Group»

Відповідно до вимог фінансово-економічної діагностики баланс вважається оптимальним, якщо виконуються наступні нерівності:

$$A1 > П1$$

$$A2 > П2$$

$$A3 > П3$$

$$A4 < П4$$

Якщо хоча б одна з нерівностей не виконується, баланс ліквідності не сформовано, тобто нестачу коштів за одним агрегатом неможна компенсувати за рахунок коштів у інших агрегатах, оскільки не співпадатимуть строки надходження та використання ресурсів. У таблиці 2.3 подано тлумачення ситуації з балансом ліквідності «A'KAFA Group»

Таблиця 2.3 - Тлумачення результатів, представлених у таблиці 2.2

Нерівність	Коментарі
$A1 > П1$	Грошові кошти і їх еквіваленти перевищують термінову до погашення кредиторську заборгованість і прострочені до погашення позички підприємства. Це свідчить про те, що у підприємства є можливість вчасно погасити свої найбільш термінові зобов'язання. «A'KAFA Group» виконує співвідношення найбільш термінових платежів і надходжень.
$A2 < П2$	Підприємству негайно треба переглянути політику короткострокового кредитування, доцільність та ефективність використання таких кредитів. За перші два роки проведення аналізу розрив між $A2$ та $П2$ не прийшов до норми, це вказує на те, що відбувається тенденція зменшення поточної ліквідності.
$A2 > П2$	У 2023 році нерівність приймає знак відповідно до вимог, що свідчить про ефективність вжитих «A'KAFA Group» заходів щодо відновлення поточної ліквідності. Тобто за рахунок активів, що швидко реалізуються підприємство зможе погасить заборгованість за від термінованими розрахунками та короткостроковими кредитами.
$A3 < П3$	З аналізу видно, що довгострокові кредити несуттєво перевищують активи, що реалізуються у середньостроковій перспективі, але все одно треба переглянути та виявити ефективність наявних довгострокових кредитів.
$A4 > П4$	Підприємство не володіє повністю ліквідним балансом. І це свідчить про те, що у майбутньому, можливо, платоспроможність підприємства буде ще гіршою. Тому потрібно негайно шукати вирішення цієї проблеми.

Джерело: розраховано та складено автором

«A'KAFA Group» варто провести перегляд усіх поточних зобов'язань, структуру активів та пасивів, умови забезпечення фінансової стабільності, механізми реалізації продукції та цінову політику, щоб у майбутньому ввести зміни та вирішити цю проблему для підвищення збалансованості активів та пасивів відповідно до строків настання вимог та зобов'язань. Для поглиблення розуміння стану ліквідності проведемо коефіцієнтний аналіз ліквідності підприємства.

Таблиця 2.4 - Коефіцієнти ліквідності «A'KAFA Group» за 2021- 2023 рр

Показники	Формула	Нормативн е або рекомендо ване значення	2021 р.	2022 р.	2023 р.
Коефіцієнт платоспроможності	$K = (A1 + 0,5 \times A2 + 0,3 \times A3) \div (\Pi1 + 0,5 \times \Pi2 + 0,3 \times \Pi3)$	$\geq 0,5$	0,3	0,4	0,48
Коефіцієнт поточної ліквідності	Оборотні активи/Поточні зобов'язання	$\geq 1,5-2$	1,2	1,0	1,4
Коефіцієнт проміжної ліквідності	Поточні активи - запаси/ Поточні зобов'язання	≥ 1	0,48	0,64	0,67
Коефіцієнт абсолютної ліквідності	Гроші та еквіваленти/ Поточні зобов'язання	$\geq 0,25$	0,32	0,32	0,46

Джерело: розраховано та складено автором

Аналізуючи коефіцієнти ліквідності, звертаємо увагу, що майже усі показники не відповідають встановленим вимогам, але майже усі мають позитивну динаміку. Протягом періоду дослідження майже досяг нормативного значення показник платоспроможності. Що вказує на позитивні тенденції та можливість найскорішого відновлення платоспроможності підприємства. Крім того, заслуговує на особливу увагу коефіцієнт абсолютної ліквідності. Значне перевищення встановленого нормативу пояснюється специфікою ресторанного

бізнесу, необхідністю мати готівку та «живі» гроші на поточному рахунку. Для таких підприємств значне перевищення встановленого нормативу не має негативної інтерпретації.

Оцінка рентабельності діяльності в цілому та за окремими складовими дозволяє не тільки ретроспективно оцінити ефективність діяльності, використання капіталу та інших ресурсів, а й спрогнозувати подальшу прибутковість підприємства, наявність та достатність коштів для реалізації проєктів. Тому доцільно проаналізувати показники рентабельності за операційною діяльністю та за окремими складовими (оскільки підприємство на поточний момент є збитковим, то показники рентабельності будемо розраховувати за валовим прибутком) :

1. Загальна рентабельність діяльності підприємства:

2022р. – 2023р. = 12%

2021р. – 2022р. = 0,2%

2020р. – 2021р. = 41%

Рентабельність підприємства знаходиться на дуже низькому рівні (нижче 10%), але за минулий рік відбулося певне зростання рентабельності, показник суттєво підвищився.

2. Рентабельність операційної діяльності:

2022р. – 2023р. = 8%

2021р. – 2022р. = 0,12%

2020р. – 2021р. = 61%

За звітній період показник рентабельності операційної діяльності показав позитивну динаміку – збільшився у порівнянні з 2022 роком. Це дуже важливо для підприємства з низьким рівнем рентабельності.

3. Рентабельність власного капіталу:

2022р. – 2023р. = 28%

2021р. – 2022р. = 21%

2020р. – 2021р. = 89%

Рентабельність власного капіталу «A'KAFA Group» має тенденцію до

відновлення.

4. Економічна рентабельність:

2022р. – 2023р. = 15%

2021р. – 2022р. = 7%

2020р. – 2021р. = 36%

Як і рентабельність власного капіталу, рівень економічної рентабельності «A'KAFA Group» теж має нестійку динаміку.

5. Рентабельність виробничих ресурсів (фондів):

2022р. – 2023р. = 17%

2021р. – 2022р. = 12%

2020р. – 2021р. = 28%

Показник, після значного просідання у перший рік війни, зростає - це є позитивною рисою.

6. Рентабельність операційних витрат:

2022р. – 2023р. = 25%

2021р. – 2022р. = 27%

2020р. – 2021р. = 54%

Зниження цього показника свідчить про негативну тенденцію – збільшення обсягу операційних витрат без адекватного підвищення їхньої ефективності. Але поясненням цьому може бути зниження націнки, що цілком логічно в умовах воєнного стану та зниження купівельної спроможності більшої частини населення.

Розраховані коефіцієнти рентабельності підприємства дають можливість зробити висновок, що «A'KAFA Group» має можливість генерувати прибуток. Хоча під впливом зовнішніх обставин на поточний момент підприємство має суттєві проблеми, але за умов ефективного управління всі проблеми можуть бути розв'язані і підприємство повернеться до прибуткової діяльності. Також сфера діяльності і поточний фінансовий стан роблять «A'KAFA Group» цікавою для потенційних інвесторів.

2.3. Аналіз підходів до оцінки ефективності інвестиційної діяльності підприємства

Економічна ефективність діяльності підприємств громадського харчування нерозривно пов'язана з ефективністю інвестиційної діяльності, оскільки інвестиційні процеси підприємств, які входять у реальний сектор економіки, зумовлюються конкретним економічним станом підприємства і розглядаються через динаміку зміни параметрів господарювання як об'єкта інвестиційної діяльності. Інвестиційна діяльність підприємств громадського харчування являє собою систему, що включає комплекс взаємопов'язаних та чітко впорядкованих економічних, соціальних, екологічних заходів, що реалізуються за певних умов за допомогою різних методів господарювання, включаючи підсистеми мотивації та стимулювання персоналу, планування, контролю, обліку, оцінки результатів діяльності. Зарубіжні дослідники у сфері інвестування виділяють інвестиційну діяльність як основу формування конкурентоспроможності, інновацій та розвитку підприємств, у тому числі громадського харчування.

В економічній літературі прийнято виділяти ресурсний, витратний, ринковий і системний підходи до аналізу ефективності інвестиційної діяльності. Ресурсний підхід орієнтований на точне управління та оптимізацію використання ресурсів в інвестиційній діяльності, підвищення ефективності бізнес-процесів з перспективою впливу на кінцеві результати. Цей підхід базується на таких умовах:

- концентрація на ресурсах як головному активі інвестиційної діяльності, що визначає можливості її реалізації;
- необхідність оптимізації системи використання ресурсів, реалізації принципів проактивності з постійним прагненням до пошуку нових напрямів оптимізації;
- максимальна результативність у межах наявних ресурсів.

Витратний підхід являє собою підхід, в рамках якого інвестиційна діяльність та показники її результативності розглядаються крізь призму

використання максимально доступних підприємству ресурсів, які можуть бути витрачені на реалізацію інвестиційної діяльності та формування відповідних витрат за їх змістом та використанням.

Ринковий підхід ставить в основу розкриття процесів інвестиційної діяльності функціонування ринкової системи як ключового механізму перерозподілу ресурсів у соціально-економічній системі. Ринковий підхід заснований на засадах саморегуляції, вільної конкуренції, вільного вибору, приватної власності, регулятивної та непрямой функції держави без прямого втручання у ринкові процеси.

Системний підхід передбачає розгляд інвестицій як сукупності пов'язаних між собою підсистем та елементів. Ключовими характеристиками, що визначають положення системного підходу, є цілісність, ієрархічний характер розподілу, деталізація, унікальність властивостей окремих підсистем, наявність взаємозв'язків, динамічний характер системи. Використання системного підходу в оцінці ефективності інвестиційної діяльності підприємства, засноване на цільових завданнях його діяльності щодо виконання певних виробничих функцій з виготовлення продукції, виконання робіт або надання послуг, передбачає оцінку елементів систем об'єктів, що взаємодіють між собою та із зовнішнім оточенням, з метою розвитку економічної системи, у якій протікає виробничий процес. У дослідженнях вітчизняних та зарубіжних авторів стосовно сутності понять інвестиційної діяльності та оцінки її ефективності спостерігається різнобічність поглядів, відповідно до цілей та завдань проведених досліджень (додаток А).

Вивчення та систематизація різних підходів до оцінки ефективності інвестиційної діяльності виявив, що економісти розглядають той чи інший підхід або як структуру напрямів та показників, що дозволяють досліджувати інвестиційну діяльність з додаванням авторських методик та методів її оцінки, або як систему принципів та методів, спираючись на які здійснюється оцінка ефективності інвестиційної діяльності.

Підхід до оцінки ефективності інвестиційної діяльності підприємств громадського харчування та ресторанного бізнесу являє собою систему та принципи, які дозволяють оцінити ефективність використання ресурсів та фінансових вкладень у різні напрямки діяльності та відображає як якісні, так і кількісні аспекти інвестиційної діяльності. Розглянемо найпоширеніші методики дослідження у цій сфері наукових та практичних інтересів.

У дослідженнях Л.О. Гончаровой [8] наводиться методика оцінки ефективності інвестиційної діяльності з прив'язкою до фінансової сторони дослідження. Автор виділяє чотири етапи оцінки ефективності інвестиційної діяльності: уточнення критеріїв та показників ефективності, формування планових значень, розрахунок фактичних значень, аналіз. Методика цього автора включає такі показники, як ефективність інвестиційно-фінансової діяльності (загальна, локальна), ефективність використання ресурсів, інтегральна ефективність, фінансова ефективність, співвідношення бюджетних і позабюджетних витрат

І.Ю. Спіфанова, М.П. Войтенко, наводячи власну методику інтегральної оцінки ефективності інвестиційних проєктів, не виділяють етапи її реалізації. Комплексний показник (інтегральний), який дозволяє враховувати загальну ефективність інвестиційної діяльності, включає врахування таких показників, як фондоддача, коефіцієнт ринкової частки, продуктивність праці, коефіцієнт приросту прибутку, загальна ліквідність, фінансова стійкість, внутрішня норма прибутковості, показник чистого дисконтованого доходу, індекс прибутковості інвестиційної діяльності, період окупності, коефіцієнт вагомості [17].

І.В. Кривов'язюк у своїй роботі фокусується як на фінансових, так і на екологічних показниках, виділяючи таку структуру показників ефективності інвестиційної діяльності: еколого-економічний ефект, регіональна ефективність інтегральних витрат за проєктом, регіональна ефективність інвестицій, співвідношення витрат і передбачуваних збитків, внутрішня норма ефективності проєкту. Автор пропонує розраховувати показники у розрізі п'яти етапів: аналіз еколого-економічних наслідків; оцінка умовно передбачуваних збитків; вартісна

оцінка умовно передбачуваних збитків; розрахунок приватних показників (інвестиційні та еко-витрати, грошовий потік від операційної та інвестиційної діяльності, коефіцієнт відповідності цільовим орієнтирам); розрахунок показників інтегральної оцінки [31].

Н.Ф. Стеблюк під час інвестиційних досліджень діяльності підприємства виділяє як основний етап – здійснення оцінки економічної ефективності інвестиційного процесу з урахуванням таких методичних підходів, як бухгалтерський, економічний (виробничий), які включають розрахунок і оцінку прямих і непрямих показників. Прямі показники включають дві групи: попередні (загальна сума інвестиційних витрат, термін бездіяльності вкладеного капіталу, рівень інвестиційної привабливості) та розрахункові (NPV, рентабельність, дохідність, термін окупності). Непрямі показники оцінюють репутацію інвестиційної цінності підприємства через такі показники, як термін функціонування, кількість елементів процесу і дозволяють здійснити експертну оцінку інвестиційної цінності через такі показники, як ліквідність інвестиційної діяльності, оцінка середовища інвестиційної цінності, оцінка тренду в галузі [52].

Зазначимо, що перелічені вище сучасні вітчизняні методики оцінки ефективності інвестиційної діяльності, як правило, орієнтуються на систему загальновідомих економічних та вузьких специфічних показників з орієнтацією на виконання конкретних завдань дослідження. З одного боку, це дозволяє проводити оцінку ефективності інвестиційної діяльності у загальноприйнятому форматі, проте з іншого - визначає обмеженість застосування даних методик в інших галузях та інших напрямках, знижує їх гнучкість. Це визначає необхідність пошуку оптимального поєднання загальновідомих показників економічної ефективності та врахування якісних показників, які будуть включені до авторської методики оцінки ефективності інвестиційної діяльності з урахуванням специфіки функціонування підприємств громадського харчування та ресторанного бізнесу.

Систематизація різних підходів до оцінки ефективності інвестиційної діяльності та методик даної оцінки з використанням різних економічних

показників дозволило на основі загальних концептуальних постулатів як вітчизняних, так і зарубіжних економістів обґрунтовано сформулювати авторські підходи до оцінки ефективності інвестиційної діяльності підприємств ресторанного бізнесу.

Оцінка ефективності інвестиційної діяльності у своїй основі розглядається на підставі ресурсного та витратних підходів, але паралельно з ними доцільно використовувати і інші:

Ризик-орієнтований підхід передбачає розгляд ефективності інвестиційної діяльності як системи ризиків і можливостей, що мають ймовірний характер, що включає процедури з ідентифікації, аналізу, управління, моніторингу та контролю ризиків. Оцінка та підвищення ефективності інвестиційної діяльності при ризик-орієнтованому підході пов'язані з постійним відстеженням динаміки ризиків, дозволяючи здійснювати їх контроль та своєчасно реагувати на їх перевищення, що забезпечує зростання ефективності інвестиційної діяльності за рахунок своєчасного управління (скорочення чи виключення) ризиками.

Відтворювальний підхід до оцінки ефективності інвестиційної діяльності передбачає розгляд інвестицій у русі, що носить повторюваний характер, оскільки дохід, що утворюється в результаті вкладення інвестиційних ресурсів, розпадається на споживання та накопичення, а накопичення є основою наступного інвестиційного циклу.

Системно-відтворювальний підхід при оцінці ефективності заснований на представленні системи як комплексу пов'язаних між собою елементів і підсистем, що знаходяться в безперервному функціонуванні і впливають як один на одного, так і на зовнішнє середовище. Ключовими особливостями системно-відтворювального підходу є: системний погляд на процеси, складні взаємозв'язки, наявність об'єктивних цілей функціонування системи її відтворення, цінність аналізу та моделювання процесів усередині системи, орієнтованість на управління та оптимізацію. Перевагами цього підходу є випереджальний характер інвестиційної діяльності, коли час розглядається як можливість підвищення ефективності, а економічна система набуває

проектований характер [15]. Системно-відтворювальний підхід дозволяє враховувати ті аспекти розгляду інвестиційної діяльності, які відповідають за причинно-наслідкові зв'язки в структурі ефективності інвестиційної діяльності та зміну ефективності з врахуванням прийнятих на рівні управлінської системи підприємства рішень.

Цінність і прикладне значення системно-відтворювального підходу проявляються у структурі запропонованої методики оцінки ефективності інвестиційної діяльності, уточненні причинно-наслідкових зв'язків між змінами та діями, що приймаються в галузі підвищення ефективності. Системно-відтворювальний підхід дозволяє врахувати статичний і динамічний стан інвестиційної діяльності, порівнюючи і зіставляючи зміни. Вибір переваги системно-відтворювального підходу при розробці методики оцінки ефективності інвестиційної діяльності підприємств ресторанного бізнесу обумовлюється низкою причин:

- комплексний характер та врахування безлічі факторів як фінансових аспектів інвестиційної діяльності, з урахуванням підсистем її функціонування;
- формування цілісного уявлення про інвестиційну діяльність при виключенні ізоляції з урахуванням взаємовпливу підсистем, що визначають економічну ефективність;
- орієнтація на середньострокове та довгострокове прогнозування та вплив ефективності інвестиційної діяльності на конкурентоспроможність;
- прийняття до уваги як зовнішніх, так і внутрішніх факторів, оптимізація системи з урахуванням їх динаміки та постійних змін [15].

Таким чином, аналіз сучасних досліджень, що розкривають підходи до оцінки та підвищення ефективності інвестиційної діяльності, демонструє наявність протиріч між пошуком найбільш об'єктивно затребуваних підходів до оцінки та їх застосування для завдань підвищення ефективності інвестиційної діяльності.

РОЗДІЛ 3. НАПРЯМИ ВДОСКОНАДЕННЯ ПОЛІТИКИ УПРАВЛІННЯ ІНВЕСТИЦІЙНОЮ ДІЯЛЬНІСТЮ ПІДПРИЄМСТВА

3.1. Обґрунтування доцільності реалізації інвестиційного проєкту «A'KAFA Group»

Значну роль у розвитку підприємств ресторанного бізнесу вносить підвищення ефективності їх інвестиційної діяльності.

Процес розробки механізму підвищення ефективності інвестиційної діяльності підприємств ресторанного бізнесу націлений на використання сучасних технологій його розвитку, формування основних концептуальних та методичних підходів, удосконалення організаційних структур управління в умовах цифровізації та глобалізації бізнесу на ринку послуг.

Підходи до формування механізму підвищення ефективності інвестиційної діяльності підприємства ресторанного бізнесу розроблюються на підставі ринкового, практико-орієнтованого, ризик-орієнтований, стратегічного, проєктного, системно-відтворювального та інтеграційного підходів.

Ринковий підхід, що використовується при формуванні механізму підвищення ефективності інвестиційної діяльності підприємства ресторанного бізнесу, заснований на розробці стратегії розвитку з урахуванням вимог ринкової системи, при цьому передбачає проведення оцінки відповідно до тенденцій та трендів розвитку підприємства в ринкових умовах господарювання.

Практико-орієнтований підхід при формуванні механізму підвищення ефективності інвестиційної діяльності підприємства ресторанного бізнесу передбачає розробку методу його розвитку як системи відтворювального процесу, спрямованої на досягнення ефективності діяльності в майбутньому:

- обґрунтування підприємницької ідеї про доцільність функціонування підприємства ресторанного бізнесу та значущості даного виду діяльності як критерію оцінки якості життя населення;

- використання економічного потенціалу підприємства для досягнення поставленої мети;
- формування маркетингової та цінової політики;
- впровадження нових техніко-технологічних інновацій, пов'язаних з процесами переозброєння та модернізації основних фондів, цифровізації бізнес-процесів, а також із впровадженням нових технологій з виробництва кулінарної продукції;
- удосконалення обслуговування споживачів за рахунок нововведень у технології сервісу та техніку обслуговування.

Реалізація планів щодо впровадження інновацій потребує інвестиційних вкладень у бізнес-процеси, що є дуже важким та ризикованим заходом у воєнний період для економіки України. У зв'язку з цим практико-орієнтований підхід до розвитку інвестиційної діяльності підприємств ресторанного бізнесу вимагає перегляду ключових напрямів та інструментарію їх досягнення.

Зростання цін та зниження курсу національної валюти ускладнює здійснення підприємницької діяльності підприємств ресторанного бізнесу на ринку послуг, що супроводжується різноспрямованими процесами у вигляді змін споживчих переваг, технологічного укладу, дефіциту багатьох ресурсів, зростання потреби у фінансовій підтримці, що призводить як до загострення конкуренції, так і до нових можливостей розвитку. Таким чином, однією з проблем функціонування підприємств ресторанного бізнесу є реалізація завдань щодо підвищення ефективності інвестиційної діяльності в умовах високої невизначеності зовнішнього середовища.

Одним із напрямів збереження стійкості системи здійснення інвестиційної діяльності підприємств ресторанного бізнесу за таких умов може стати реалізація підходу, що базується на кількісній оцінці можливих ризиків у процесі інвестиційної діяльності, тобто, ризик-орієнтованого підходу.

Важливим у розробці механізму підвищення інвестиційної діяльності підприємства ресторанного бізнесу є стратегічний підхід, що передбачає визначення завдань щодо досягнення стратегічних цілей розвитку. Для цього

необхідно з боку керівників підприємств ресторанного бізнесу адаптуватися до нових умов воєнної економіки, мати здатність визначати стратегічні цілі розвитку та вміння їх досягнення шляхом впровадження технологічних, виробничих, логістичних, економічних, соціальних інновацій із застосуванням інструментів стратегічного планування, розробленого відповідно до практико-орієнтованого підходу до розвитку підприємства.

Проектний підхід передбачає побудову механізму підвищення ефективності інвестиційної діяльності за чітко сформованими планами, з урахуванням постановки мети, завдань, бюджету та запланованих заходів, показників ефективності. Проектний підхід є відображенням системного підходу до планування інвестиційної діяльності, а ефективність інвестиційної діяльності сприймається як результат досягнення запланованих цілей проекту.

Підвищення ефективності інвестиційної діяльності на основі системно-відтворювального підходу передбачає розкриття внутрішніх зв'язків системи інвестиційної діяльності, причинно-наслідкових змін та ефектів усередині цієї системи з урахуванням її багатовимірності та постійного динамізму, минулого досвіду та станів. Так, враховуються як аспекти стану системи до реалізації певних заходів (оцінка ефективності в динаміці), так і беруться до уваги підґрунтя та елементи підвищення ефективності (які рішення та дії забезпечили приріст ефективності, яким чином простежуються зміни в ефективності, як змінюється характер інвестиційної діяльності та т.п.).

Перевагою системно-відтворювального підходу є також його багаторівнева застосовність, що пов'язане із завданнями розгляду стану інвестиційної діяльності в контексті чинної національної, регіональної, галузевої інвестиційної політики, а також безпосередньої політики самого підприємства. Системно-відтворювальний підхід дозволяє виділити підсистеми інвестиційної діяльності, які, як зазначалося вище, будуть розкриватися в системі статико-динамічних характеристик, що поєднуються, з урахуванням ретроспективи розвитку економічної системи в умовах ринкової економіки та багатовимірної оцінки ефективності інвестиційної діяльності.

У зв'язку з цим є можливим на основі інструментарію стратегічного, практико-орієнтованого, ризик-орієнтованого, проєктного, системно-відтворювального підходів застосувати інтегрований підхід формування механізму підвищення ефективності інвестиційної діяльності підприємств ресторанного бізнесу. Інтегрування підходів обумовлено низкою специфічних рис, які виявляються при формуванні та реалізації стратегії зростання результативності діяльності підприємств громадського харчування за рахунок реалізації ефективної інвестиційної діяльності:

по-перше, через зв'язок стратегічного та проєктного підходів, що пояснюється підпорядкованістю бізнес-процесів цілям та завданням підприємств громадського харчування у створенні умов повнішого задоволення попиту в рамках обраного сегменту споживчого ринку, шляхом формування необхідного асортименту та забезпечення якості продукції, товарів, послуг, що задовольняють купівельний попит споживачів;

по-друге, реалізація стратегії розвитку підприємства, націленої на зростання результативності діяльності підприємства, здійснюється за допомогою виконання основних виробничих функцій, що реалізуються на основі виробничих та торгово-технологічних процесів шляхом виконання взаємопов'язаних видів діяльності: виробництво, реалізація та організація споживання.

При формуванні даного механізму доцільно робити основний акцент на системно-відтворювальному підході, що обумовлює розробку механізму підвищення ефективності інвестиційної діяльності підприємства громадського харчування як безперервного (системного) відтворювального процесу фінансово-господарської діяльності. Механізм підвищення ефективності інвестиційної діяльності підприємств ресторанного бізнесу є сукупністю організаційних форм, інструментів та методів, що дозволяють за рахунок використання наявних у розпорядженні підприємства різноманітних ресурсів реалізувати інноваційні напрямки розвитку та досягти максимального ефекту для підприємства та його клієнтів. Використання сформульованих основних

положень до підходів формування механізму підвищення ефективності інвестиційної діяльності підприємств ресторанного бізнесу дозволило розробити логічну його схему, що відображає ситуаційний характер, сукупність факторів, що впливають на вибір критеріїв для найбільш обґрунтованих варіантів сценаріїв зростання (рис.3.1).

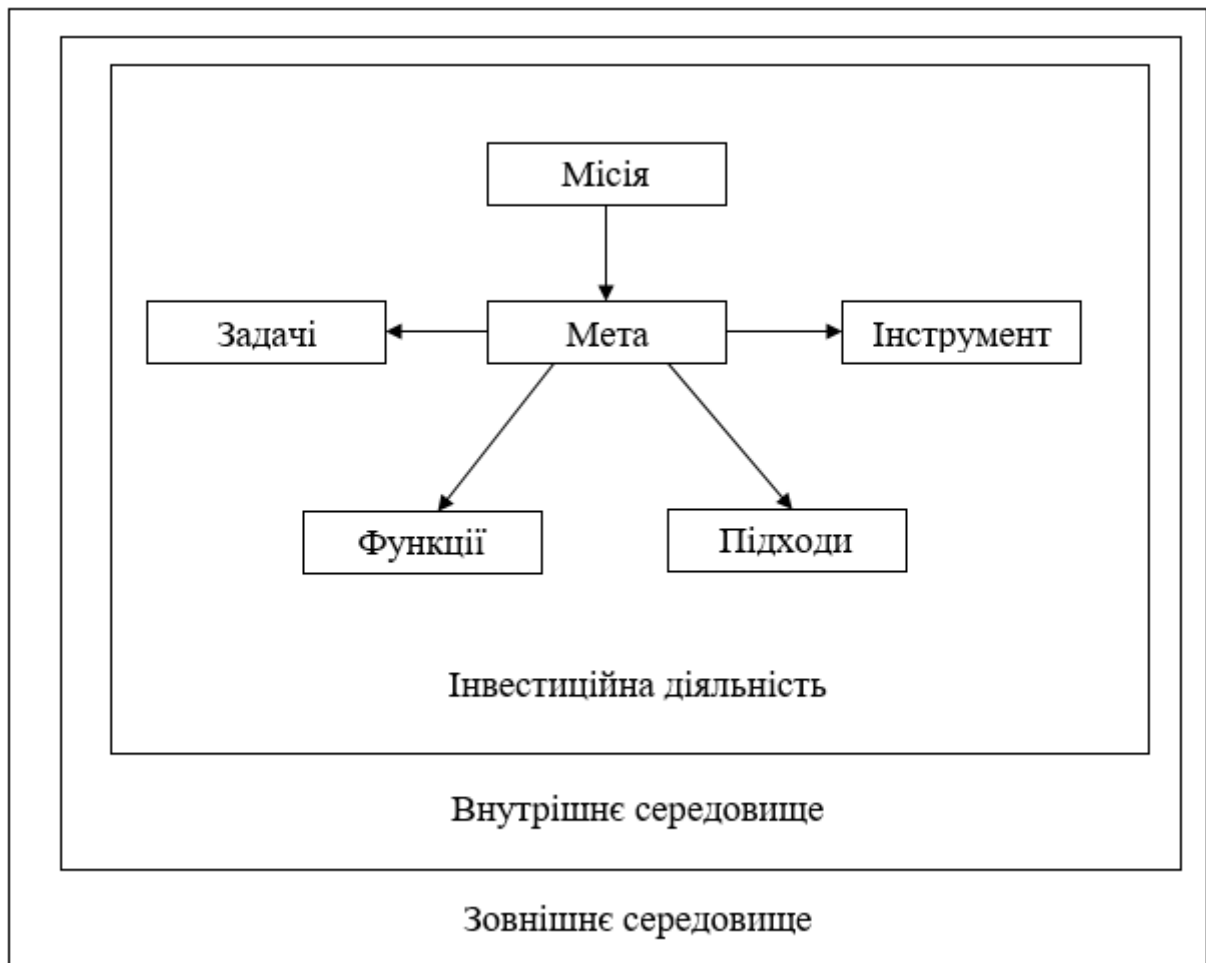

Рисунок 3.1 – Механізм підвищення ефективності інвестиційної діяльності підприємств ресторанного бізнесу.

Джерело: Складено автором

Зазначимо, що місією представленого механізму підвищення ефективності інвестиційної діяльності підприємств ресторанного бізнесу є забезпечення суспільства послугами громадського харчування високої якості відповідно до попиту споживачів. Мета механізму – збільшення прибутку та досягнення

іншого корисного ефекту (економічного, соціального, екологічного чи організаційного) за рахунок розширення діяльності та впровадження нових технологій. Поставлена мета відповідає сучасній парадигмі розвитку підприємств громадського харчування та відображає перспективу підтримки реалізації місії. Серед основних завдань запропонованого механізму виділено такі:

- здійснення дослідницької діяльності для вироблення та відтворення новітніх технологій виробництва;
- освоєння нових ринків збуту, зокрема, за рахунок додаткового розширення, розвитку та опрацювання довгострокової перспективи нових напрямів інвестиційної діяльності;
- формування унікальної концепції підприємства та визначення оптимального асортименту, у тому числі з реалізацією соціально-екологічних функцій підприємства;
- забезпечення наявності кваліфікованого персоналу та його безперервного розвитку.

Поданий спектр завдань відображає відтворювальний характер впливу місії, мети та завдань на досягнення заданих орієнтирів підвищення ефективності інвестиційної діяльності підприємства ресторанного бізнесу. Важливо також розуміти, що сам процес реалізації всіх відповідних завдань також будується на тому, що кожне завдання закріплює за собою, як мінімум, одну або кілька функцій. У рамках представленого автором механізму за кожним широким завданням закріплюється одна відповідна функція. Виходячи з цього, слід охарактеризувати кожну функцію з метою розробки загальної схеми розподілу функцій між елементами всередині механізму підвищення ефективності інвестиційної діяльності підприємств ресторанного бізнесу:

- корекція – аналіз та внесення удосконалень у бізнес-процеси, у тому числі, за допомогою вироблення та впровадження новітніх технологій виробництва;

- координація – організація узгоджених дій та ресурсів для ефективного освоєння нових ринків збуту, включаючи додаткове розширення, розвиток та довгострокове опрацювання перспективних напрямів інвестиційної діяльності;
- виробництво – забезпечення сталого зростання та підвищення якості послуг через створення унікальних стандартів приготування, клієнтського сервісу та реалізації кулінарної продукції;
- просування – можливість використання унікальної концепції як інструменту проведення рекламної кампанії та інших способів просування та реалізації продукції, послуг на ринку;
- побудова – найм, навчання та підготовка персоналу, координація роботи учасників інвестиційної діяльності.

Відмінність представлених функцій обумовлена їхньою пов'язаністю з різними завданнями механізму. У той же час, кожна з функцій відповідає конкретному завданню, однак, незважаючи на це, може реалізовуватися паралельно до попередньої, залежно від ситуації на підприємстві ресторанного бізнесу.

Вищенаведені функції та завдання можна простежити при реалізації інвестиційних проєктів незалежно від обсягу інвестування, форми та періоду реалізації. На поточний момент у засобах масової інформації з'явилася новина про те, що «A'KAFA Group» продовжує розширяти свою мережу та розглядає можливість подальшого розвитку через продаж франшизи. Оскільки загальні умови, вартість, обов'язки сторін поки не розголошуються, проведемо аналіз переваг і недоліків даної форми реалізації інвестиційної діяльності як для франчайзера («A'KAFA Group»), так і для потенційного франчайзі.

Переваги для реалізації такого проєкту для сторін подано у таблиці 3.1.

Таблиця 3.1 – Переваги реалізації франшизи для сторін

«A'KAFA Group»	Франчайзі
- отримання додаткового доходу при мінімальних витратах і інвестиціях за рахунок розширення виробництва та збуту товарів (послуг) шляхом поступки прав на використовування товарного знака, фірмового стилю, об'єктів інтелектуальної власності і комерційної інформації;	- отримання постійної технічної, консультативної і фінансової підтримки, як на етапі розвитку бізнесу, так і в процесі його функціонування та доступ до гарантованої системи поставок;
- забезпечення гарантій отримання стабільного додаткового доходу у вигляді періодичних платежів, оскільки франчайзі як самостійна юридична особа безпосередньо зацікавлена в успішному розвитку власного підприємства;	- значна економія ресурсів і часу на рекламі, навчанні, маркетингових дослідженнях, розробці та реєстрації власного товарного знака і торгової марки, відпрацюванні технології ведення бізнесу, а також на веденні переговорів і пошуку партнерів;
- просування на ринку товарів (послуг), товарного знака і самої компанії за рахунок франчайзі;	- використання на законних підставах товарного знака та торгової марки відомої компанії;
- збільшення ступеня контролю на ринку;	- збереження юридичної і економічної самостійності, а також можливість самостійного ухвалення управлінських рішень;
- забезпечення можливостей для збуту товару (послуг) на віддалених територіях;	- отримання доступу до детально розробленої технології ведення бізнесу, що показала на практиці високий рівень ефективності;
- здійснення територіального розділу ринку з метою обмеження конкуренції без порушення норм антимонопольного законодавства;	- придбання певного рівня захищеності від конкурентів на території дії франчайзингової угоди; підвищення статусу і нові можливості для ведення бізнесу;
- розширення досвіду бачення бізнесу і вивчення ринку на основі зворотного потоку інформації від франчайзі.	- спрощення доступу до кредитних ресурсів; «A'KAFA Group» може виступати в ролі гаранта в кредитних відносинах.

Джерело: складено автором

Це суттєві переваги для двох сторін такої інвестиційної угоди, але, розуміючи специфіку та неповторність кожного з ресторанів «A'KAFA Group», важко уявити, як така франшиза буде підтримувати впізнаваність. Але крім цього є додаткові ризики та недоліки інвестиційної угоди у вигляді франшизи.

Таблиця 3.2 – Недоліки використання франшизи для сторін

«A'KAFA Group»	франчайзі
- залежність ефективності, рентабельності, іміджу від роботи франчайзі	- обмеження свободи ухвалення рішень;
- складнощі в розриві відносин з франчайзі, у разі не виконання умови угоди	- неможливість швидкого розриву франчайзингового договору;
- наявність певних проблем у контролі якості товарів (послуг), які надаються франчайзі, що викликано його відносною незалежністю	- можлива конкуренція з боку інших франчайзі і безпосередньо «A'KAFA Group»;
- виплата внесків із запізненням або їх недоплата через фальсифікацію даних, обман, неповноту звітів;	- відсутність підтримки з боку «A'KAFA Group» всупереч встановленим в угоді зобов'язанням;
- можливість розголошення комерційної таємниці;	- залежність від фінансової стабільності «A'KAFA Group»;
- вихід з франчайзинговою системою ефективних франчайзі, які, розриваючи контракт з «A'KAFA Group» для відкриття власного бізнесу, фактично стають прямими конкурентами «A'KAFA Group»	- ризик переоцінки позитивності іміджу і перспективності торгової марки або товарного знака «A'KAFA Group»

Джерело: складено автором

Виявлені недоліки можуть бути значно зменшені за рахунок своєчасного та ефективного використання функцій механізму управління інвестиційною діяльністю (корекція, координація, виробництво, просування, побудова). Враховуючи вищесказане, також важливо наголосити, що кожен підхід і метод повинен повною мірою забезпечувати реалізацію функції/функцій, за якою/якими він закріплений.

Зупинимося на методах прийняття інвестиційних рішень, які доцільно додатково застосувати «A'KAFA Group», детальніше:

- методи оцінки ефективності інвестиційної політики, дисконтування грошових потоків, оцінки прийнятих управлінських рішень, планів, заходів та звітних локальних документів;

- методи адресної оцінки ключових показників та сталого зростання, оцінка впровадження стандартів, незалежна експертна оцінка якості;

- методи тактичного та стратегічного реагування, моніторинг по системі якісних та кількісних показників бізнес-процесів, адресний розрахунок рентабельності, ліквідності, стійкості та ін.;

- методи кількісної оцінки, статистичні та динамічні методи оцінки політики підприємства ресторанного бізнесу;

- методи якісної оцінки, у т.ч. критеріальна оцінка, анкетування респондентів, метод індивідуальних експертних оцінок.

Ці методи відображають відтворювальну сторону механізму управління інвестиційною діяльністю, оскільки враховують багатовимірність внутрішніх та зовнішніх його впливів на ефективність інвестиційної діяльності, оцінюють її складові та розглядають їх у незалежному чи пов'язаному з іншими складовими контексті.

Запропонований механізм підвищення ефективності інвестиційної діяльності підприємств громадського харчування дозволяє більшою мірою оцінити прогнозований стан інвестицій, проєкту та/або спрямування реальних інвестицій у підприємство ресторанного бізнесу, а його структура дозволяє адаптувати кожен із поданих елементів під час функціонування будь-якого підприємства з перспективою багаторазового відтворення. Крім того, представлений механізм підвищення ефективності інвестиційної діяльності підприємств ресторанного бізнесу будується на принципах обліку не тільки економічної ефективності та доцільності, а й інших якісних характеристик, що відображається за допомогою впровадження в його структуру деяких відповідних методів та інструментів, що формують як попередні, так і підсумкові оцінки.

Запропонований механізм є універсальним з точки зору проведення оцінки як запланованих інвестиційних вкладень, так і вже проведених модернізацій, пов'язаних з інвестиційною активністю підприємства ресторанного бізнесу. Практична значимість запропонованого підходу формування механізму

управління інвестиційною діяльністю підприємства громадського харчування пов'язана і з тим, що він враховує системно-відтворювальний підхід, закладаючи в якості основи значення багатовимірною взаємовпливу компонентів системи один на одного з певним ефектом, а також впливу системи на зовнішнє середовище та впливу довкілля на стан ефективності інвестиційної діяльності, за їх значної інтегрованості.

3.2. Використання проєктного підходу для підвищення ефективності інвестиційної діяльності

Високий динамізм зовнішнього середовища та складнощі, що виникають у керівників підприємств ресторанного бізнесу при вирішенні проблем зростання результативності своєї діяльності, зумовлюють високу значущість організації ефективної інвестиційної діяльності. За підсумками проведеного дослідження та аналізу наявних наукових розробок можна запропонувати ряд основних напрямів удосконалення механізму підвищення ефективності інвестиційної діяльності підприємств ресторанного бізнесу. Центральним елементом інвестиційних функцій підприємств ресторанного бізнесу виступає розробка проєктів у відповідності до наявних стратегічних цілей, спрямованих на досягнення показників ефективності.

Підприємство ресторанного бізнесу потребує ефективного управління грошовими потоками та їх реалізацією, що стає можливим при застосуванні запропонованої нами методики оцінки ефективності інвестиційної діяльності та відповідного їй механізму. Як правило, вітчизняні підприємства звертаються до практики впровадження проєктного підходу при реалізації проєктів змін та вдосконалень, що обумовлено можливістю деталізації внутрішньої структури здійснюваних реформацій, формування поетапного плану досягнення чітко встановлених цілей, гнучким реагуванням на зовнішні виклики та здійснення ефективного бюджетування, оперативного контролю за грошовими потоками (залежно від обраного методу проєктного управління) [44].

Сучасна система проєктних методів налічує понад десять існуючих принципових основ, кожна з яких має власні унікальні риси, залежно від залучення яких безпосередньо змінюється процес реалізації проєктної діяльності [44]. Наприклад, можна виділити Agile-методологію та традиційний підхід, який у контексті управління проєктами зберігає значущість і показує порівняно високу ефективність у ряді випадків. Agile підхід розглядається багатьма авторами як найефективніший спосіб реалізації проєктів.

«A'KAFA Group», наприклад, доволі часто використовує окремі елементи Agile управління у діяльності, оскільки гнучко реагує на будь-які зміни зовнішнього та внутрішнього середовища та фіксує окремі ділянки проєктної діяльності таким чином, щоб знизити витрати. У діяльності «A'KAFA Group» є кейс, коли вона здійснювала запуск нового закладу ресторанного бізнесу за допомогою придбання вже діючої мережі. Інвестиційний проєкт був поділений на систему етапів, визначені можливості їхнього паралельного запуску. Так, паралельно реалізовувалися угоди купівлі-продажу, підбір та навчання персоналу, опрацювання процесу поставок, закупівля обладнання та проєктування дизайну приміщень, що дозволило підприємству значно скоротити терміни реалізації інвестиційного проєкту та уникнути низки витрат.

Уточнимо, що зважаючи на існування великої методологічної системи проєктного управління, під інтеграцією проєктного підходу в механізм підвищення ефективності підприємств ресторанного бізнесу маємо на увазі можливість адаптації конкретної методики управління проєктами під принципи та системи, закладені в розроблений раніше механізм. Адаптація є реалізацію механізму за умов конкретних підходів до підвищення ефективності інвестиційної діяльності підприємств ресторанного бізнесу. На нашу думку, узагальнена структура інтеграції проєктного підходу до механізму підвищення ефективності підприємств громадського харчування має вигляд, що представлено на рисунку 3.2.

Рисунок 3.2 – Схема інтеграції проєктного підходу до механізму підвищення ефективності інвестиційної діяльності підприємств ресторанного бізнесу

Джерело: складено автором

Інтеграція проєктного підходу до механізму підвищення ефективності інвестиційної діяльності підприємств ресторанного бізнесу здійснюється в розрізі наступних етапів:

Етап 1. Ініціація проєктної діяльності в контексті інвестицій передбачає встановлення загальних концептів інвестиційної діяльності, орієнтирів та ключових ідей, складання планів та ін. Етап вимагає виділення з механізму оцінки ефективності інвестиційної діяльності таких характеристик, як: місія, мета, завдання, умови середовища [73] (рис. 3.3). Схема показує, що місія первинно визначатиме вибір методології проєктного управління, яка зможе

реалізувати встановлені цілі та завдання інвестиційної діяльності підприємства громадського харчування. При цьому відзначимо, що в даному контексті під методологією проєктного управління мається на увазі стандарт ведення проєктів (наприклад, водоспадна модель, SCRUM, Agile та ін.).

Рисунок 3.3 – Взаємозв'язок процесів ініціації проєктної діяльності з вибором методів проєктного управління

Джерело: складено автором

Етап 2. Вибір та обґрунтування методології проєктного підходу при реалізації інвестиційної діяльності, яка в подальшому замінюватиме окремі елементи всього механізму, гармонійно доповнюватиме їх, стаючи центральним елементом реалізації [69]. Відповідальність за підсумковий вибір методології покладається на керівника проєкту. Наприклад, незважаючи на всі переваги Agile, вона не може бути застосована у всій системі побудови проєкту.

Етап 3. Адаптація проєктного підходу до потреб конкретної команди. Цей етап передбачає початкову підготовку команди проєкту до використання обраної методології у процесі реалізації інвестиційної діяльності. Зрештою, команда налаштовується на досягнення запланованих результатів проєкту з урахуванням наявних інструментів та функцій механізму.

Етап 4. Включення механізмів проєктного підходу до системи організації та підвищення ефективності інвестиційної діяльності передбачає безпосередню інтеграцію проєктного управління до системи оцінки ефективності інвестиційної діяльності за рахунок виділення основ проєктного управління. Система проєктного управління (в узагальнених рисах) встановлює такі ключові основи проєктної діяльності, як мета та завдання у разі інтеграції проєктного управління у запропонований механізм підвищення ефективності інвестиційної діяльності підприємств ресторанного бізнесу, мета та завдання механізму планомірно переходитимуть в основу мети та завдань проєктного управління за допомогою заміщення, що показано на прикладі «A'KAFA Group» (рис. 3.4).

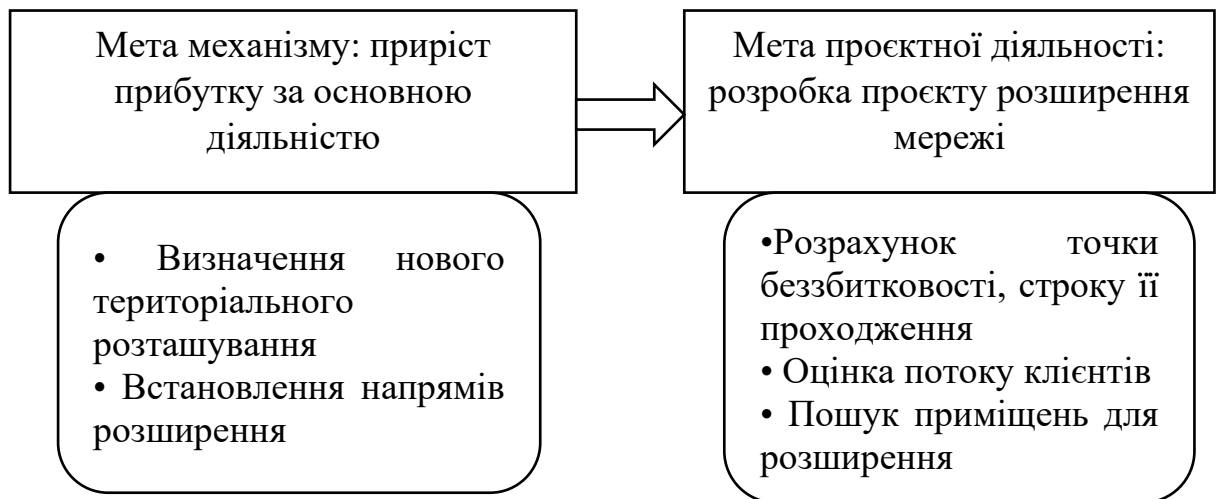

Рисунок 3.4 - Заміщення цілей проєктного управління на прикладі «A'KAFA Group»

Джерело: складено автором

Рисунок показує, що цілі запропонованого механізму підвищення ефективності інвестиційної діяльності підприємства ресторанного бізнесу гармонійно трансформуються у систему цілей проєктного підходу. При цьому відбувається інтеграція підходів та методів проєктного управління. У даному випадку механізм підвищення ефективності інвестиційної діяльності підприємств ресторанного бізнесу доповнюється специфічними елементами управління згідно з обраною методологією:

- інструменти проєктного управління ефективно поєднуються з інструментами запропонованого механізму;
- система ефектів від проєкту головним чином співвідноситься з системою ефектів механізму підвищення ефективності інвестиційної діяльності таким чином, що в проєктному управлінні значною мірою збільшується кількість ефектів, що оцінюються.

Етап 5. Узгодження проєктного підходу з місією, метою, завданнями, функціями, підходами та методами, інструментами механізму підвищення ефективності інвестиційної діяльності. Проєктна діяльність вибудовується як система п'яти етапів: від ініціації до акумулювання управлінського досвіду. Інтеграція життєвого циклу із системою інвестиційної діяльності призводить до збільшення числа етапів. Зрештою, інтеграція проєктної діяльності у процес реалізації механізму підвищення ефективності інвестиційної діяльності підприємств ресторанного бізнесу набуде певного вигляду (рис. 3.5), що свідчить про значне розширення підзадач інвестиційного проєкту. Співвідношення даних елементів призводить до формування інвестиційного проєкту як незалежної основи проєктного управління, практичного відтворення конкретної методології [76]. Запропонований нами механізм підвищення ефективності інвестиційної діяльності підприємств громадського харчування стає основою для відтворення інвестиційного проєкту.

Етап 6. Первинна оцінка ефективності на підставі розробленої методики, обґрунтування проєкту, реалізація, повторна оцінка, порівняння план-факт. Цей етап розглядається як можливість поєднання принципів поетапної оцінки

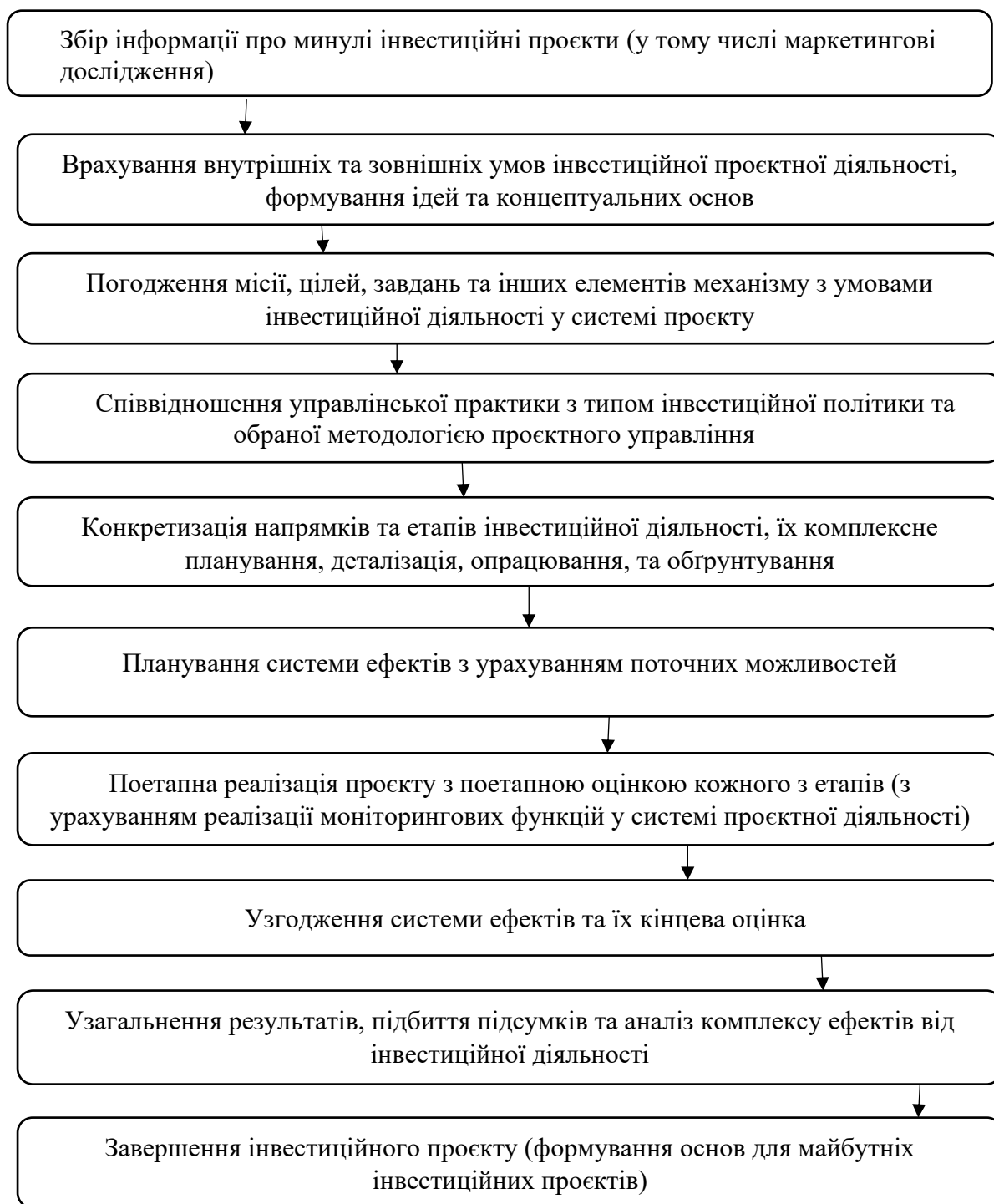

Рисунок 3.5 - Інтеграція проєктної роботи у процес реалізації інвестиційної діяльності

Джерело: складено автором

ефективності на рівні проєктного підходу з принципами підсумкової оцінки на підставі наявного на підприємстві механізму оцінки ефективності інвестиційної діяльності.

ВИСНОВКИ

У ході проведених досліджень праць вітчизняних та зарубіжних вчених конкретизовано визначення та сутність категорії «ефективність інвестиційної діяльності», яка на відміну від наявних відображає застосування положень системно-відтворювального підходу як основи підвищення ефективності інвестицій та інвестиційної діяльності підприємств. Відмінною рисою авторського визначення є розширення ефектів від інвестиційної діяльності, з акцентом як на економічні, так й інші значущі для підприємства ефекти, що дозволяє комплексно розглядати ефективність інвестиційної діяльності підприємств із різних ракурсів.

Виділено основні характеристики інвестиційної діяльності, запропоновано додаткові класифікаційні ознаки видів інвестиційної діяльності, що дозволяють розглядати ефективність інвестиційної діяльності крізь призму системно-відтворювального підходу, що виявляється у тісному взаємозв'язку з підсистемами, динамікою та процесами розвитку, зовнішніми взаємозв'язками в оцінці інвестиційної діяльності. Галузь громадського харчування та ресторанного бізнесу відіграє важливу соціально-економічну роль у структурі розвитку економіки нашої країни, незважаючи на військовий стан та зниження рівня доходів населення. Крім того, зазначається, що в даний час, при трансформаціях, що відбуваються, видозміні піддається склад і визначення ознак послуги громадського харчування, в т.ч. через цифровізацію процесів, а також змін вимог та запитів споживачів.

Завершенням дослідження в першому розділі стало виділення основних закономірностей, особливостей та проблем розвитку галузі громадського харчування та ресторанного бізнесу, які свідчать про необхідність проведення подальших досліджень та розробки механізму підвищення ефективності інвестиційної діяльності підприємств громадського харчування. Отримані результати стають якісною основою для дослідження існуючих практик, підходів та способів підвищення ефективності інвестиційної діяльності

підприємств ресторанного бізнесу з перспективою зростання якості послуг та формуванням напрямів інвестиційної діяльності, високоефективних бізнес-ініціатив та їх кінцевим впливом на фінансові та інші результати діяльності.

Другий розділ роботи присвячено аналізу діяльності та перспектив розвитку «A'KAFA Group» (назву змінено). Аналіз проводився на підставі оприлюдненої звітності підприємства за період 2021-2023 роки. Сума необоротних активів на підприємстві поступово, хоч і не значно, збільшилась.

З пасиву видно, що частка власного капіталу, як і довгострокових зобов'язань, зменшувалась, але критичних змін в структурі фінансування не відбулося, підприємство продовжує залишатися кредитоспроможним та здатним покривати власним капіталом короткострокові зобов'язання.

При дослідженні структури оборотних активів видно, що в оборотних активах основна питома вага припадає на дебіторську заборгованість. Матеріальні оборотні активи та грошові кошти займають незначну частку. За рахунок цих даних можна сказати, що мобільність обігових активів є високою, що говорить про те, що компанія зможе змінити структуру активів протягом короткого періоду часу, тобто у разі потреби, «A'KAFA Group» може підлаштовуватися під зовнішній вплив ринку, проводити гнучку діяльність. При проведенні аналізу «A'KAFA Group» за три роки значного зростання економічного потенціалу не виявлено. Скоріш за все, це пов'язано з несприятливими змінами зовнішнього середовища. Ресурсів підприємства для погашення поточних зобов'язань майже не вистачає. Показники ліквідності та платоспроможності не дотримуються, хоча наявна позитивна динаміка. Негайно може бути сплачена дуже мала частина боргів, але спроможність виплати збільшується щорічно. Загалом, «A'KAFA Group» потенційно має досить сильні сторони і хороші можливості, які вона вдало використовує та розширює свою мережу попри війну. Вона має передові технології, широкий асортимент та значний досвід, що здатні зацікавити як споживачів продукції, так і інвесторів. Але для залучення інвесторів доцільно спрямувати зусилля на зростання ділової

активності та підвищення ефективності механізму управління інвестиційною діяльністю.

Сучасний стан підходів до формування механізму підвищення ефективності інвестиційної діяльності відображає, що ефективною основою запропонованого механізму виступає його орієнтація на системно-відтворювальний підхід, що дозволяє враховувати багатовимірність та відтворювальний характер результатів інвестиційної діяльності підприємств ресторанного бізнесу. Запропонований механізм підвищення ефективності інвестиційної діяльності підприємств громадського харчування включає сформовану для підприємства систему оцінок, інтегровану до загальної організаційно-економічної структури підприємства.

Представлений механізм є універсальним і має широкі перспективи практичного впровадження. Перевага запропонованого механізму підвищення ефективності інвестиційної діяльності полягає у використанні системно-відтворювального підходу до дослідження інвестиційної діяльності та оцінки її ефективності. У рамках представленого механізму запропоновано цілі та завдання підвищення ефективності інвестиційної діяльності, функції та інструменти його реалізації. Системно-відтворювальний підхід для формування методики оцінки ефективності інвестиційної діяльності підприємств громадського харчування є основою подальшого вдосконалення механізму підвищення ефективності інвестиційної діяльності підприємств громадського харчування.

Подальші напрями проведеного дослідження полягають у розвитку наукових дефініцій у сфері інвестиційної діяльності, розвитку методики оцінки ефективності інвестиційної діяльності в галузі її прогнозування, а також удосконаленні запропонованого механізму підвищення ефективності інвестиційної діяльності підприємств ресторанного бізнесу на основі цифровізації та сучасних підходів до оптимізації бізнес-процесів.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Бобиль В.В., Гненний О. М., Пивоварова Г.Б. До питання оцінки ефективності інвестицій в умовах ризику. Ефективна економіка. 2021. № 4. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/efek_2021_4_4.
2. Бояринова К. О. Невизначеність та ризики в управлінні реалізацією інвестиційно-інноваційних проектів підприємств. Економіка та держава. 2020. № 2. С. 4-9.
3. Буреннікова Н. В., Ярмоленко В.О. Результативність функціонування складних економічних систем аграрного спрямування. Монографія. Вінниця. ВНАУ. 2017. 168 с.
4. Виноградчий В.І., Якимець Б.Я., Тарасенко А.С. Менеджмент як процес ухвалення організаційно-управлінських рішень. Сучасні питання економіки і права. 2020. Вип. 1. С. 10-14.
5. Вініченко І.І., Самілик Т. М., Олексюк В. О. Бізнес-процеси в теорії інвестиційної діяльності підприємств. Агросвіт. 2021. № 18. С. 22-27.
6. Воронков Д.К., Погорелов Ю.С. Розвиток підприємства: управління змінами та інновації : монографія. Харків : АдвАтм, 2009. 436 с.
7. Гевко О.Б., Шведа Н.М. Стратегічне управління: Навчальний посібник. Для студентів усіх форм навчання напряму 6.030601 «Менеджмент». Тернопіль ФОП Паляниця В. А., 2016. 152 с.
8. Гончарова Л.О. Підвищення ефективності прийняття управлінських рішень на виробничому рівні. Економіка будівництва і міського господарства. 2013. Т. 9. № 1. С. 41-46.
9. Господарський кодекс України // Відом. Верхов. Ради України. – 2003. – №18, 19–20, 21–22. – Ст. 144
10. Горященко Ю. Г. Чинники впливу на розвиток інноваційно-інвестиційної діяльності суб'єктів малого бізнесу. Молодий вчений. 2021. № 4(2). С. 297- 302.

11. Гречкосій І.Д., Осичка О.В., Ясинська С.Ю. Моделювання як інструмент стратегічного управління ефективним економічним оздоровленням сучасного підприємства. Вісник соціально-економічних досліджень. 2020. № 3. С. 74- 87.

12. Гриньова В. М., Коюда В. О., Лепейко Т. І., Коюда О. П. Інвестування : навч. посіб. Харків : ВД «ІНЖЕК», 2005. 664 с.

13. Гудзь О.Є. Маркетингові аспекти стратегічного управління інноваційним розвитком підприємства. Економіка. Менеджмент. Бізнес. №4, 2017. С. 5 -11.

14. Гуляєва Н., Вавдійчик І. Інвестиційна активність підприємств: джерела відновлення. Вісник Київського національного торговельно-економічного університету. 2021. № 4. С. 36-55.

15. Гуторов О. І. Інвестиційний менеджмент : курс лекцій. Харків : ХНАУ, 2014. 203 с.

16. Державне управління розвитком інноваційного потенціалу України в сучасних умовах : монографія. За заг. ред. проф. Г. О. Дорошенко. – Харків : ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2019. – 208 с. Режим доступу : <https://www.univer.kharkov.ua/images/redactor/news/2019-11-04/Doroshenko.pdf>

17. Єпіфанова І.Ю., Войнаренко М.П. Управління інвестиційною діяльністю промислових підприємств : монографія. Вінниця : ВНТУ, 2011. 188 с.

18. Закон України «Про захист іноземних інвестицій», із змінами та доповненнями [Електронний ресурс]. – Режим доступу : www.rada.gov.ua.

19. Закон України «Про іноземні інвестиції», із змінами та доповненнями [Електронний ресурс]. – Режим доступу : www.rada.gov.ua.

20. Закон України «Про пріоритетні напрями розвитку науки і техніки», із змінами та доповненнями [Електронний ресурс]. – Режим доступу : www.rada.gov.ua.

21. Закон України «Про режим іноземного інвестування», із змінами та доповненнями [Електронний ресурс]. – Режим доступу : www.rada.gov.ua.

22. Запорожець Г. В. Теоретико-методичні засади управління інвестиційними ресурсами організації. Бізнес Інформ. 2020. № 4. С. 433-439.
23. Квятковська Л.А., Івко А.В. Система моніторингу ринку при прийнятті ефективного управлінського рішення. Економіка та держава. 2021. № 3. С. 118-124.
24. Кислюк О.С., Долгальова О.В. Управління інвестиційною діяльністю підприємства: сутність, особливості та механізм. Збірник наукових праць Донбаської національної академії будівництва. 2019. № 4. С. 75- 81.
25. Ковальчук С.В. Стратегічний маркетинг: навчальний посібник. Хмельницький : ХНУ, 2010. 291 с.
26. Кондратенко Н.О., Новіков Д.А. Теоретико-методичне забезпечення прийняття управлінських рішень для підприємств промислового комплексу. Наукові записки Національного університету «Острозька академія». Серія: Економіка. 2020. № 19. С. 51-56.
27. Кононова О.Є., Власенко Ю.Г. Особливості та оптимізація стратегічного управління вітчизняними підприємствами на засадах зарубіжного досвіду. Причорноморські економічні студії. 2020. Вип. 58(1). С. 42-48.
28. Корецька Н.І., Фещук А., Томша Х. Оцінка якості управлінських рішень на підприємстві. Економічний форум. 2021. № 2. С. 88-100.
29. Кредісов А. І., Панченко Є. Г., Кредісов В.А. Менеджмент для керівників: підручник. Київ: Т-во Знання, 2004. 130 с.
30. Кривов'язюк І. В. Інвестиційна діяльність підприємства: сутність, методика аналізу та шляхи підвищення її ефективності. Науковий вісник Херсонського державного університету. Сер. : Економічні науки. 2018. Вип. 31. С. 83-90. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nvkhdu_en_2018_31_19
31. Кривов'язюк І. В. Економічна діагностика підприємства: теорія, методологія та практика застосування: монографія. Луцьк : Надстир'я, 2007. 259с.

32. Лащик І.І., Віблій П.І. Стан та тенденції розвитку інвестиційної діяльності вітчизняних підприємств. Галицький економічний вісник. 2021. № 3. С. 71-78.

33. Майорова Т.В. Інвестиційна діяльність: підручник. Київ: Центр учбової літератури, 2009. 472 с.

34. Мальцева А. М. Моделювання як засіб прийняття управлінських рішень. Економіка та держава. Серія: Державне управління. 2020. № 1. С. 34-36.

35. Мельник В. І., Романащенко О. А., Циганенко М. О., Романащенко І. О. Інвестиційна діяльність в АПК. Інженерія природокористування. 2021. № 2. С. 88-93.

36. Менеджмент: простір варіантів: навчальний посібник. За заг. ред. проф. Г. О. Дорошенко / Г. О. Дорошенко. Вступ. Розділ 12. Інвестиційний менеджмент. Харків. ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2020. 520 с. Вступ, Розділ 12. С. 7-8, 306-330. Режим доступу: [URI: http://dspace.univer.kharkov.ua/handle/123456789/16194](http://dspace.univer.kharkov.ua/handle/123456789/16194)

37. Менеджмент у VUCA-світі: пошук рівноваги : монографія / за заг. ред. Г. О. Дорошенко. Харків: ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2021. 433 с. Передмова, розділ 6 Формування прибутку підприємств, що займаються інноваційною діяльністю: теоретичні підходи. С 4-5, 167-195

38. Методичні рекомендації до проходження переддипломної практики для здобувачів вищої освіти галузі знань 07 «Управління та адміністрування» спеціальності 073 «Менеджмент» освітньо-професійних програм: «Адміністративний менеджмент», «Бізнес-менеджмент», «Менеджмент організацій» / [уклад. Г.О. Дорошенко, Д.В. Бабич, С.М. Бабич, С.В. Бабич, Г.І. Заднепровська, О.В. Жадан, Л.Л. Калініченко, Я.В. Кононенко, О.О. Крикун, А.М.Літвінова, С.М. Нескородєв, М.В. Максимова, Л.М. Матросова, І.О. Пенська, В.Ю. Прокопенко, В.Ф. Пуртов, Т.О. Самофалова, В.В. Сичова, Г.О. Сукрушева, І.А. Тернова, Л.В. Тешева, О.А. Фрідман, М.В. Чужданова, В.Г. Штучний]. – Х. : ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2022. – 22 с.

39. Мишко О.А., Камінська І. М. Особливості управління інвестиційною діяльністю виробничих підприємств в умовах економічної глобалізації. Економічний форум. 2021. № 1. С. 142-147.

40. Олейникова О.О. Сучасний інструментарій управління стратегічним розвитком підприємства. Економіка. Фінанси. Право. 2020. № 5(2). С. 36-39.

41. Паньков О.Б. Побудова механізму управління інвестиційною діяльністю підприємства. Причорноморські економічні студії. 2019. Вип. 44. С. 54-57.

42. Паньков О.Б. Управління інвестиційною діяльністю як базовий складник економічної безпеки підприємства. Держава та регіони. Серія : Економіка та підприємництво. 2020. № 4. С. 90-93.

43. Пересада А.А., Смірнова О.О., Онікієнко С.В., Ляхова О.О. Інвестування : навч.-методичн. посіб. для самостійного вивчення дисципліни. Київ : КНЕУ, 2001. 251 с.

44. Пісковець О. В. Теоретичні аспекти управління інвестиційною діяльністю на підприємстві в сучасних умовах. Економіка. Менеджмент. Бізнес. 2019. № 4. С. 111-115.

45. Плахотнікова Л.О., Булах Т.М. Особливості забезпечення інвестиційної привабливості підприємства. Статистика України. 2021. № 1. С. 26-33.

46. Поясник Г.В. Аналіз методичних підходів до оцінювання інвестиційної привабливості підприємства. Проблеми і перспективи розвитку підприємництва. 2021. № 1. С. 133-141.

47. Про інвестиційну діяльність: Закон України від 20 жовтня 2019 р. №1560-ХІІ. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1560-12>

48. Сімкова Т.О., Байда О.К. Формування системи управління інвестиційною діяльністю підприємства. Ефективна економіка. 2020. № 12. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/efek_2020_12_71/

49. Сімонова М. В. Оцінка інвестиційної привабливості України на основі аналізу методик, розроблених провідними міжнародними організаціями. Вісник

Житомирського державного технологічного університету. 2012. № 1 (59). С. 283-287.

50. Сливінська О.Б. Методичні підходи до аналізу економічної ефективності інноваційно-інвестиційної діяльності зерновиробництва. Агросвіт. 2015. № 9. С. 22-26.

51. Солоха Д.В., Белякова О.В. Управління інвестиційно-інноваційною діяльністю в системі бізнес-планування підприємств України. Менеджер. 2020. № 2. С. 127-139.

52. Стеблюк Н.Ф. Використання економіко-математичного методу оптимального розв'язку задачі моделювання інвестиційних процесів. Економічний вісник Дніпровського державного технічного університету. 2020. № 1. С. 47-52.

53. Феєр О.В. Управління інвестиціями як складова інвестиційного механізму підприємства. Економіка і суспільство. 2016. Вип. 5. С. 256-259.

54. Шевченко Л. Методи моделювання інвестиційних процесів. Modeling the development of the economic systems. 2021. № 2. С. 62-65.

55. Шуст О.А., Гринчук Ю.С. Удосконалення заходів державного стимулювання інвестиційної діяльності в підвищення родючості ґрунтів. Інноваційна економіка. 2021. № 1-2. С. 126-130.

56. Asemi A., Asemi A., Ko A. Investment Recommender System Model Based on the Potential Investors' Key Decision Factors. Big Data. 2023. DOI:10.1089/big.2022.0302.

57. Drucker, P. F. The Age of Discontinuity: Guidelines to our Changing Society / P. F. Drucker. – London : Heinemann, 1969. – 380 p.

58. Godsell D., Jung B., Mescall D. Investor relations and investment efficiency. Contemporary Accounting Research. 2023. DOI:10.1111/1911 3846.12860.

59. Guildas D.D., NkoaB.E., Festus V. B., Dobdinga F. Dynamic common correlation effects of financial development, foreign direct investment, market size and trade openness on domestic investment: an incomelevel prognosis. Journal of Economic and Administrative Sciences. 2023. DOI:10.1108/JEAS0420220099.

60. Gyo J.G., Young C.K. Business Strategy, Overconfidence and Investment Efficiency. 2022. DOI:10.38115/asgba.2022.19.6.195
61. Juddoo. K., Malki I., Mathew S., Sivaprasad S. An impact investment strategy. Review of Quantitative Finance and Accounting. 2023. DOI:10.1007/s11156-023011490260.
62. Kasanen E., Tigeorgis L. A market utility approach to investment valuation // European Journal of Operational Research. 1994.No. 74(2). pp. 294 309.
63. Kotter J. P. Leading change: Why transformation efforts fail. Harvard Business Review. – 1995. – March-April Vol. 73 (2). – pp. 59–67.
64. Li W., Chen S., Gao Z., Chen X. Assessing the impact of corporate environmental performance on efficiency improvement in labor investment. Business Strategy and the Environment. 2023. DOI:10.1002/bse.3405.
65. Liao S., Ericco M. Corporate investment and stock market valuation // Journal of Business Finance & Accounting. 2022. No. 50(2). DOI:10.1111/jbfa.12649
66. Marshall, K. Business Strategy and Management Control Measures for Success! Blekinge Institute of Technology School of Management. URL: <https://www.diva-portal.org/smash/get/diva2:830233/FULLTEXT01.pdf>
67. Mengning H., Estébanez R.P. Exploring the Relationship between R&D Investment and Business Performance—An Empirical Analysis of Chinese ICT SMEs. Sustainability.2023. No 15(6). DOI:10.3390/su15065142
68. Mujeri N. Coffee Express business plan & cash budget. Financial Literacy for Decision Makers. 2022. DOI:10.13140/RG.2.2.34368.81922# .
69. Lehmann F., Gross E. Aid effectiveness: when aid spurs investment. Applied Economic Analysis aheadofprint(aheadofprint). 2021. DOI:10.1108/AEA082020-0110.
70. Samuelson, P. E., Nordhaus, W.D. Economics, 18th edition: Trans. From English M.: Williams LLC, 2007. 1360 p.
71. Shin S.B. Firms Size and the Effects of Investment on Equity Value. 2023. DOI:10.32956/kaoca.2023.21.1.135 .

72. Subburayan B., Basha D., Rajath B.S., Narayanan D. TITLE OF INVENTION We Applicant (s) The Systematic Investment Plan (SIP) Model on Mutual Fund Investments. 2023. Available at: <https://www.researchgate.net/publication/370599198>

73. Sumets O. Evaluation of the investments efficiency in the development of the key component of the supply chain // Intellectualization of logistics and Supply Chain Management. 2021. №5. C. 5361. 281.

74. Yoon I., Choi D., Lee H. Pay disparity, investment in internal control personnel, and a firm's investment inefficiency: Korean evidence. Investment Management and Financial Innovations. 2023.No 20(2). pp. 6678. DOI:10.21511/imfi.20(2).2023.06

75. Zhang Y., Dilanchiev A. Economic recovery, industrial structure and natural resource utilization efficiency in China: Effect on green economic recovery. Resources Policy. 2022.No. 79(2). DOI:10.1016/j.resourpol.2022.102958

76. Zhigach S.A., Yudina E.N. MultiObjective Optimization as a Tool for Scenario Modeling of a Company's Portfolio. SPE Russian Petroleum Technology Conference. 2020. DOI:10.2118/201988MS

ДОДАТКИ

Додаток А

Таблиця А.1 - Порівняльний аналіз основних підходів до оцінки ефективності інвестиційної діяльності, складено

Найменування підходу	Сутність	Переваги	Недоліки
Класичний (ринковий)	Заснований на застосуванні статичних показників прибутковості проекту та динамічних показників прибутковості, що передбачає врахування ставки дисконтування, дозволяє оцінити строк окупності, рентабельність інвестицій, норму прибутковості тощо.	Врахування фактору часу при оцінці вартості інвестиційної діяльності та ефектів від неї, гнучкість у відношенні типів проєктів та напрямів інвестиційної діяльності, універсальність	Не завжди відображає повну картину щодо ефективності та результатів інвестиційної діяльності, обмежується кількісними оцінками, пов'язаними з вартістю та економічною ефективністю
Нормативний	Пов'язаний із встановленням системи параметрів, критеріїв та оптимальних рекомендацій, які дозволяють відслідковувати досягнення поставлених цілей підвищення ефективності інвестиційної діяльності.	Виділення жорсткої системи нормативів та параметрів оцінки, висока застосовність в управлінні інвестиційними процесами.	Низька гнучкість показників, прив'язка оцінки до виділених параметрів, відсутність деяких нормативів або їх слабка адаптація до галузевих особливостей
Системний	У процесі оцінки об'єкт розглядається як сукупність підсистем і пов'язаних між собою елементів, що дозволяє оцінювати як систему загалом, так і її окремі елементи в їх взаємозв'язку та взаємодії.	Ефективний при масштабуванні оцінок, застосовний для будь-яких напрямів інвестиційної діяльності орієнтація на зв'язки та об'єкти	У разі оцінки масштабних систем демонструє зниження ефективності, неможливість реалізації в умовах тотальної невизначеності системи, складність оцінок при дослідженні величезних систем або їх елементів
Балально-рейтинговий	Включає балально-рейтингові та описові методики оцінки ефективності, які розробляються підприємством / інвесторами	Заснований на показниках, що відображають стан активів і джерел формування діяльності, ефективний для аналізу абсолютних величин	Реалізація підходу залежить від конкретних показників, які в нього закладає дослідник, високий ступінь суб'єктивізму оцінок

Експертний	Використовується для визначення ефективності інвестиційної діяльності на підставі оцінок з боку експертів.	Дозволяє розглядати економічну систему з кількох напрямків з урахуванням великої кількості факторів.	Реалізація та ефективність підходу визначається ступенем кваліфікації вхідних експертів. Високий ступінь суб'єктивізму в оцінці
------------	--	--	---

Продовження таблиця А.1

Стратегічний	Ефективність інвестиційної діяльності оцінюється в рамках ступеня відповідності регіональним інвестиційним орієнтирам, стратегіям та загальним станам впливу на конкурентні переваги підприємства.	Задає вектор інвестиційної діяльності підприємства, формує індикатори досягнення цілей, орієнтований на довгостроковий характер планування з урахуванням виділення напрямків розвитку	Заснований на довгострокових прогнозах, що збільшує ризики реалізації та ускладнює процес розробки та прийняття рішень, складність застосування при організації планування, ситуативне застосування
Концептуальний	Заснований на поєднанні комплексу показників, що відображають ефективність інвестиційної діяльності з урахуванням концептуальних основ її реалізації.	Дозволяє своєчасно виявляти ризики та умови несприятливих подій, ефективний інструмент управління факторами ризику, гнучкість, орієнтованість на абстракцію в аналізі, ефективний у прогнозуванні змін	Відсутність належної системи опорних точок для реалізації, спрощений характер сформованих моделей, неоднозначність застосування, обмеження сценаріїв застосування
Ризик-орієнтований	Інвестиційна діяльність розглядається як система з ефектом від прямого залучення інвестицій з урахуванням фактичних та потенційних ризиків реалізації	Орієнтація на управління ризиками, проактивність, оптимізаційний характер оцінки ефективності	Можливі високі витрати на реалізацію, суб'єктивний характер оцінки ризиків та їх наслідків, обмеженість у невизначених умовах